

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม
 - 1.1 ความหมายของการเรียนร่วม
 - 1.2 ประโยชน์และการจัดการเรียนร่วม
 - 1.3 หลักการของการจัดการเรียนร่วม
 - 1.4 ประเภทของเด็กพิการเรียนร่วม
 - 1.5 การคัดแยกเด็กเพื่อการเรียนร่วม
 - 1.6 รูปแบบของการจัดการเรียนร่วม
 - 1.7 ประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วม
 - 1.8 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม
2. กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม
 - 2.1 นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2548
 - 2.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
 - 2.3 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551
3. การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework)
 - 3.1 นักเรียน (S : Students)
 - 3.2 สภาพแวดล้อม (E : Environment)
 - 3.3 กิจกรรมการเรียนการสอน (A : Activities)
 - 3.4 เครื่องมือ (T : Tools)
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยในประเทศ

การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

1. ความหมายของการเรียนร่วม

นักวิชาการด้านการศึกษาพิเศษได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมไว้ ดังนี้

คอฟแมน ก๊อตเลียบ เอการ์ต และคูคิก (Kauffman, Gottlieb, Agard and Kukic. 1975 : 1 - 12) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการรวมเด็กพิเศษกับเด็กปกติในด้านเวลา ด้านการเรียนการสอน และด้านสังคม โดยมีพื้นฐานอยู่บนกระบวนการวางแผนทางการศึกษาที่เป็นรายบุคคลและต่อเนื่อง มีกำหนดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันระหว่างบุคลากรฝ่ายบริหาร ฝ่ายสอน และฝ่ายสนับสนุน ทั้งในด้านการศึกษาปกติและด้านการศึกษาพิเศษ

เกียร์ฮาร์ทและซีไลแซน (Gearheart and Cileishahn. 1980 : 3 ; อ้างถึงใน นิษชยา ทองจันทร์. 2549 : 25) กล่าวว่า ความหมายในมโนทัศน์ของการเรียนร่วม คือ การร่วมกิจกรรมในชั้นปกติให้มากที่สุด โดยมีการให้ความช่วยเหลือแก่ครูปกติ การเรียนร่วมเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อว่า เด็กแต่ละคนควรได้รับการศึกษาในสภาพแวดล้อมที่จำกัดน้อยที่สุด ซึ่งเขาจะได้รับการตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นทางการศึกษาอย่างเหมาะสมดังนั้นระบบการเรียนร่วมที่แท้จริง จะต้องมิต้องประกอบของการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนปกติและองค์ประกอบของการรับบริการช่วยเหลือสนับสนุนจากครูการศึกษาพิเศษ

ผดุง อารยะวิญญู (2546 : 118) กล่าวว่า การเรียนร่วม เป็นการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษวิธีหนึ่ง ซึ่งนำเด็กพิเศษเข้าเรียนร่วมในชั้นปกติเพื่อทดแทนวิธีเดิมที่จัดการเรียนเป็นกลุ่มตามประเภทของความบกพร่อง

พิมพ์พรรณ วรชุตินทร (2541 : 23) กล่าวว่า การเรียนร่วม หมายถึง การจัดให้เด็กพิเศษหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนในโรงเรียนปกติ ร่วมชั้นเรียนกับเด็กปกติ ทำกิจกรรมการเรียนและนันทนาการกับเด็กปกติ โดยมีแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเพื่อให้ความต้องการพิเศษของเด็กได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมและสามารถพัฒนาความสามารถได้ตามศักยภาพสูงสุด

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2544 : 3) กล่าวว่า การจัดการเรียนร่วม หมายถึง การจัดการเรียนร่วมที่เด็กพิการเข้าเรียนร่วมชั้นเรียนเดียวกัน มีมาตรฐานการเรียนแบบเดียวกับเด็กปกติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545ก : 5 - 6) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนร่วมว่า หมายถึง การจัดการเรียนรวมที่ให้เด็กพิการทุกคนได้รับการศึกษาในระบบการศึกษาในชั้นเรียนปกติเข้าเรียนในโรงเรียนปกติที่อยู่ใกล้บ้านและในชุมชนที่อาศัยอยู่ และได้รับการบริการทางการศึกษาตามความต้องการพิเศษของเด็ก

เกยูร วงศ์ก้อม (2548 : 3) ให้ความหมายของการจัดการเรียนร่วมว่า หมายถึง การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เข้าไปในระบบการศึกษาปกติ เปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียน และทำกิจกรรมร่วมกับเด็กปกติ โดยมีครูปกติ และครูการศึกษาพิเศษ ร่วมมือและรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการเรียนการสอน

ธีระ จันทรัตน์ (2549 : 8) รวบรวมความหมายจากนักวิชาการว่า การเรียนร่วม หมายถึง การผสมผสานกัน ของการศึกษากปกติ กับการศึกษาพิเศษ การบริหารโรงเรียน ในโครงการเรียนร่วม จึงไม่ใช่การบริหารโรงเรียนปกติที่มีเด็กพิเศษมาฝากปนอยู่ในโรงเรียน แต่เป็นการรับเอาคุณค่า ประชญา หลักการ และกลวิธีของการศึกษาพิเศษ เข้ามาประสมประสาน กับศาสตร์ และศิลป์ของการบริหาร โรงเรียนปกติ

ศิริวรรณ ห่องศิลป์ (2550 : 9) ได้สรุปความหมายว่าการเรียนร่วม หมายถึง การจัด ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ อาจเป็นการเรียนร่วมในชั้นปกติ เต็มเวลา บางเวลาหรือชั้นเรียนพิเศษก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถ และความต้องการของ เด็กแต่ละบุคคลรวมทั้งการปรับตัวทางสังคม เพื่อส่งเสริมวุฒิภาวะทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญาให้เหมาะสมกับวัย และมีโอกาสร่วมกิจกรรมของโรงเรียนปกติ โดยได้รับการช่วยเหลือจากครูปกติและครูการศึกษาพิเศษในสภาพแวดล้อมที่จำกัดน้อยที่สุด

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 (2551 : 14) ได้กำหนด ความหมายของการเรียนร่วมไว้ว่า การเรียนร่วม หมายถึง การจัดให้คนพิการได้เข้าศึกษาในระบบ การศึกษาทั่วไปทุกระดับ และหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการจัดการศึกษาให้สามารถรองรับ การเรียนการสอนสำหรับคนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการ

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนร่วมหมายถึง จัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการ พิเศษได้รับโอกาสในการพัฒนาการเรียนรู้ในมาตรฐานเดียวกับเด็กปกติ โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล และได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบุคลากรฝ่ายต่างๆ ในโรงเรียนให้สามารถ เข้าร่วมกิจกรรมใน โรงเรียนได้อย่างเหมาะสมตามความสามารถของเด็กพิเศษเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข

2. ประชญาและการจัดการเรียนร่วม

ประชญาพื้นฐานของการจัดการเรียนร่วม นักการศึกษาพิเศษได้เสนอประชญาของ การจัดการเรียนร่วมดังนี้

บังอร ต้นปาน (2535 : 31) ได้เสนอประชญาการจัดการเรียนร่วม 3 ประการ คือ

2.1 มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา ดังนั้นการจัดระบบ การศึกษาต้องจัดบริการทางการศึกษาให้แก่มนุษย์ทุกคนโดยไม่แบ่งแยกความบกพร่องหรือฐานะ

ทางเศรษฐกิจและสังคม จึงควรจัดโครงการและปรับปรุงการปฏิบัติให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล

2.2 มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้นการจัดเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนและวัยเรียน เพื่อให้เด็กพิเศษอยู่ร่วมกับเด็กปกติ ย่อมก่อให้เกิดคุณค่าและสร้างสรรค์สังคม เพราะเด็กเหล่านี้จะมีความเข้าใจอันดีต่อกัน มีการยอมรับซึ่งกันและกัน เมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่จะไม่เกิดการแบ่งแยกความแตกต่างของมนุษย์ในสังคม

2.3 การเรียนการสอนในชั้นเรียนย่อมสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้นการจัดเด็กพิเศษให้เข้าเรียนในชั้นเรียน จึงควรได้รับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เป็นการสอนเพื่อบุคคลทั่วไป เพื่อพัฒนาความพร้อมและความรู้ความสามารถของผู้เรียนทุกคนให้พัฒนาการทุกด้านด้วยวิธีการและกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดศักยภาพที่ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมจากปรัชญาพื้นฐานดังกล่าวนี้ได้สนองตอบนโยบายการจัดการศึกษาแผนใหม่ ซึ่งมุ่งจัดการศึกษาเพื่อมวลชนให้อยู่ในรูปแบบที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ก่อให้เกิดคุณค่าทางการศึกษาอันสูงยิ่งแก่นุชนชาติในการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีพร่วมกันในสังคมด้วยสันติและมีความสุข

ผดุง อารยะวิญญู (2539 : 7) ได้สรุป ปรัชญาพื้นฐานการเรียนร่วม ดังนี้

2.1 ในสังคมมนุษย์มีทั้งคนปกติและที่มีความบกพร่องต่างๆ เมื่อสังคมไม่สามารถแยกคนที่มีความบกพร่องออกจากสังคมปกติได้ ดังนั้นไม่ควรแยกการศึกษาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งควรให้เด็กพิเศษเรียนกับเด็กปกติเท่าที่สามารถจะทำได้

2.2 เด็กพิเศษมีความต้องการและความสามารถต่างจากเด็กปกติ ดังนั้นควรจัดรูปแบบและวิธีการให้แตกต่างไปจากเด็กปกติ เพื่อให้เด็กมีศักยภาพในการเรียนอย่างเต็มที่

2.3 เด็กแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กพิเศษ การศึกษาจะช่วยให้ความสามารถของเด็กแต่ละคนปรากฏเด่นชัดขึ้น

2.4 เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานต่างกันทางการเลี้ยงดูจากครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สถิติปัญหา การศึกษาจะช่วยให้แต่ละคนได้เรียนรู้เพื่อการปรับตัวเข้าหากันและให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านร่างกาย สถิติปัญหา อารมณ์ และสังคม การจัดการศึกษาจึงต้องจัดเพื่อพัฒนาทุกด้านให้สูงสุด ตามความสามารถของแต่ละบุคคล ดังนั้น การเตรียมผู้พิการตั้งแต่เยาว์วัยเพื่อให้เขาพร้อมที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ โดยให้โอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กปกติ ทำให้เด็กพิการมีเพื่อน มีความเข้าใจและสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกันอันเป็นพื้นฐานที่ทำให้บุคคลเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตร่วมในสังคมอย่างมีความสุขและเป็นความหวังของการศึกษาในปัจจุบัน

อุบล เล่นวาริ (2542 : 22) กล่าวถึงปรัชญาการเรียนรู้ร่วมไว้ว่า คนพิการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเราไม่สามารถจัดคนพิการออกจากสังคมได้ จึงควรเตรียมผู้พิการแต่เยาว์วัยให้มีความพร้อมที่จะดำรงชีพอยู่ในสังคมได้ การให้เด็กพิการได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติจะช่วยให้เด็กมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถดำรงชีพร่วมกันได้ในสังคมอย่างมีความสุข เมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่

สิริมา หมอนไหม (2543 : 23) ได้กล่าวถึงความเชื่อการจัดการศึกษาพิเศษว่า การให้เด็กพิการได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติจะช่วยให้เด็กมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะให้บุคคลเหล่านั้นสามารถดำรงชีวิตร่วมกันได้ในสังคมอย่างมีความสุข

กระทรวงศึกษาธิการ (2543ข : 1) ได้อธิบายปรัชญาของการจัดการเรียนรู้ร่วมไว้ว่า มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคมต้องมีความเป็นอยู่เกี่ยวข้องกันและกัน คนต้องการเพื่อน เมื่อเล็กต้องการเพื่อนเล่น อายุในวัยเรียนต้องการเพื่อนเพื่อเรียน เพื่อนเล่น เพื่อนร่วมกิจกรรม โตเป็นผู้ใหญ่ต้องการเพื่อนคู่คิด นอกจากนี้แต่ละคนมีพื้นฐานความสามารถไม่เหมือนกัน มนุษย์จึงต้องพึ่งพาอาศัยกันอยู่ตลอดเวลา คนพิการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเขาควรจะได้รับปฏิบัติอย่างคนธรรมดาทั่วไป คือ ความเห็นใจ ความเข้าใจ ความช่วยเหลือและการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

สรุปได้ว่า ปรัชญาการเรียนรู้ร่วม เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคล แต่เป็นความแตกต่างที่สามารถพัฒนาร่วมกันได้เชื่อว่าคนพิการสามารถพัฒนาได้ ถ้าได้รับการยอมรับให้ทำกิจกรรมร่วมกับคนปกติอย่างเท่าเทียมกันการเรียนรู้ร่วม การจัดการศึกษาพิเศษจำเป็นต้องจัดตามความ เหมาะสมโดยพิจารณาความต้องการและความสามารถ เพื่อประโยชน์สำหรับเด็กเต็มที่

3. หลักการของการจัดการเรียนรู้ร่วม

การจัดการเรียนรู้ร่วม ได้มีผู้เสนอหลักการจัดการเรียนรู้ร่วมไว้ดังนี้

คณะกรรมการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ (2543 : 38 - 39) ได้เสนอหลักในการจัดการเรียนรู้ร่วมไว้ดังต่อไปนี้

3.1 จำแนกและคัดแยกเด็กพิเศษตามความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยความร่วมมือและประสานงานกับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด แพทย์ นักจิตวิทยา และนักการศึกษา

3.2 ส่งต่อเด็กพิเศษเข้ารับการศึกษิตตามความสามารถและความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล โดยคำนึงถึงความสะดวกและใกล้บ้านเป็นสำคัญและประสานงานกับสถานพยาบาลเพื่อส่งต่อเข้ารับการฟื้นฟูบำบัด

3.3 เตรียมความพร้อมในด้านความรู้หรือเจตคติให้กับบุคลากร เช่น ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน พ่อ แม่ ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการอบรมหรือประชุม

3.4 เตรียมความพร้อมในด้านสื่อ อุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน

3.5 จัดตั้งคณะกรรมการจัดการศึกษาระดับ โรงเรียน จัดตั้งคณะจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคน

3.6 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลไว้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนพิเศษ ให้เกิดความรู้เต็มศักยภาพ

3.7 ติดตามและประเมินผลตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลไว้ เพื่อเป็นการประกันคุณภาพว่า การศึกษาและการบริการที่เด็กพิเศษได้รับนั้น มีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กพิเศษแต่ละคน

เบญจา ชลธารันนท์ (2546 : 25) ได้เสนอหลักการจัดการเรียนร่วมมีหลักการที่ควรคำนึงถึงดังต่อไปนี้

3.1 การจัดการเรียนร่วมเป็นการให้การศึกษาสำหรับทุกคน โดยรับเข้ามาเรียนร่วมกัน ตั้งแต่เข้ารับการศึกษา

3.2 จัดให้มีบริการพิเศษตามความต้องการของแต่ละบุคคล โดยมีหลักว่า เด็กเป็นผู้เลือกโรงเรียนไม่ใช่ โรงเรียนเลือกเด็ก

3.3 เด็กทุกคนมีสิทธิ์ที่จะเรียนร่วมกัน โดยโรงเรียนและครูจะต้องเป็นผู้ปรับสภาพแวดล้อม หลักสูตรและการประเมินผล เพื่อให้โรงเรียนและครูสามารถสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้

3.4 การจัดการเรียนร่วมเป็นการให้การศึกษาแก่เด็กทุกคนในระบบเดียวกันโดยไม่แยกว่าเด็กพิเศษต้องไปเรียนในสถานศึกษาเฉพาะ

3.5 เด็กต้องได้รับการสนับสนุนทุกด้านทั้งด้านการแพทย์ วิชาการ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก ในทุกๆด้าน

3.6 จัดให้มีบุคลากรที่สนับสนุน

ผดุง อารยะวิญญู (2546 : 40 - 41) ได้เสนอหลักการจัดการเรียนร่วมมีหลักการที่ควรคำนึงถึงดังต่อไปนี้

3.1 การเรียนร่วมนั้นควรเริ่มเมื่อเด็กอายุยังน้อย ดังนั้นควรเริ่มเรียนตั้งแต่ในชั้นประถมวัย

3.2 ให้โอกาสแก่ครูที่สอนเด็กปกติในการตัดสินใจว่าจะรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาเรียนในชั้นที่ตนสอนหรือไม่

3.3 สถานศึกษาที่จะบริการด้านการเรียนร่วมต้องมีความพร้อมด้านบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้ทำหน้าที่สอนเด็กปกติและเด็กพิเศษ

3.4 ในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษานั้น ควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจและอบรมครูเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนและนักเรียนเกี่ยวกับโครงการการเรียนรู้ร่วมที่จะเริ่มขึ้นในสถานศึกษาแห่งนั้น

3.5 มีเครื่องมือเครื่องใช้ตลอดจนอุปกรณ์อันจำเป็นพร้อมมูล สถานศึกษาจะต้องมีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการเรียนการสอนไว้เพียงพอ

3.6 ควรมีแผนการศึกษาสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล (Individual Education Plan) เพราะการศึกษาเป็นรายบุคคลนี้ จะช่วยให้การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษบรรลุเป้าหมายได้

3.7 ความรับผิดชอบในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น ไม่ควรตกอยู่กับครูประจำชั้นหรือครูผู้สอนเท่านั้น แต่ควรจะอยู่ที่ทุกคน และทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก

3.8 ในการให้บริการการเรียนการสอน ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากเด็กปกติ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กปกติได้เข้าใจถึงความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3.9 ควรมีการประเมินพัฒนาการของเด็กและการเรียนของเด็กอย่างสม่ำเสมอ การประเมินควรมีลักษณะเชื่อถือได้

3.10 ควรศึกษาข้อบกพร่องของการจัดการเรียนรู้ร่วมอยู่เสมอและหาทางแก้ไขปรับปรุงให้บริการดังกล่าวมีประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ร่วม จะทำให้เด็กได้เรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมตามระดับความรู้ความสามารถและความแตกต่างของแต่ละบุคคล เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เป็นที่ยอมรับของครอบครัว ชุมชนและสังคมพึ่งพาตนเองได้และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้

4. ประเภทของเด็กพิการเรียนร่วม

เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภท และแต่ละระดับ จำเป็นต้องมีการจัดการเรียนร่วมและการให้บริการที่แตกต่างกันไป ในการจัดการเรียนรู้ร่วมมีข้อควรคำนึง คือเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่จะจัดเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาตนเองไปได้อย่างดี ไม่ให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการเรียนรู้ร่วมประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่จะจัดให้มีการเรียนร่วม ได้มีผู้แนะนำไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ (2534 : 14) ได้จำแนกประเภทของเด็กพิการเรียนร่วมไว้ 5 ประเภท ดังนี้

- 4.1 เด็กที่พิการทางการมองเห็น
- 4.2 เด็กพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย
- 4.3 เด็กที่พิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว
- 4.4 เด็กที่พิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม
- 4.5 เด็กที่พิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 17) ได้จำแนกประเภทของเด็กพิการเรียนร่วมไว้ 12 ประเภท

ดังนี้

- 4.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- 4.2 เด็กปัญญาอ่อนที่เรียนหนังสือได้
- 4.3 เด็กปัญญาอ่อนที่ฝึกได้
- 4.4 เด็กปัญญาอ่อนที่มีระดับสติปัญญาต่ำมาก
- 4.5 เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา
- 4.6 เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย
- 4.7 เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม
- 4.8 เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้
- 4.9 เด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล
- 4.10 เด็กปัญญาเลิศ
- 4.11 เด็กออทิสติก
- 4.12 เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543ก : 11) ได้จำแนกประเภทของเด็กพิการเรียนร่วมไว้ 10 ประเภท ดังนี้

- 4.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น
- 4.2 เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- 4.3 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 4.4 เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว
- 4.5 เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
- 4.6 เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม
- 4.7 เด็กออทิสติก
- 4.8 เด็กสมาธิสั้น

4.9 เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน

4.10 เด็กที่มีความสามารถพิเศษ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545ก : 19 - 23) ได้จำแนกความพิการเพื่อการศึกษาได้ กำหนดคนที่มีความต้องการพิเศษการศึกษาไว้ 9 ประเภท โดยได้รวมคนพิการตามพระราชบัญญัติ พิ้นฟูสมรรถภาพคนพิการไว้ ดังนี้

4.1 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น

4.1.1 คนตาบอด หมายถึง คนที่มีสายตาเหลืออยู่น้อยมากหรือไม่มีเลยหรือเป็นผู้มีสายตาภายหลังการแก้ไข 20/200

4.1.2 คนตาบอดบางส่วน หมายถึง คนที่มีสายตาบกพร่อง แต่ภายหลังจากการแก้ไขแล้วสามารถมองเห็นได้บ้างจึงสามารถใช้สายตาในการเรียนหนังสือได้บ้าง เป็นผู้ที่มีสายตาภายหลังการแก้ไข อยู่ระหว่าง 20/70 และ 20/200

4.1.3 คนที่มีความบกพร่องทางการเห็น หมายถึง คนตาบอดหรือตาบอดบางส่วน

4.2 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

คนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง คนที่สูญเสียการได้ยิน ซึ่งอาจจะเป็นเด็กหูตึง หรือหูหนวก คนที่จะได้รับการตัดสินใจว่าเป็นคนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีเกณฑ์การตัดสินใจตามคุณลักษณะตามลำดับการสูญเสียการได้ยินมี 4 ระดับ คือ

4.2.1 ระดับ 1 สูญเสียการได้ยินระหว่าง 35 - 54 เดซิเบล คนที่มีการสูญเสียการได้ยินช่วงนี้มักไม่ต้องการการศึกษาพิเศษ แต่ต้องการความช่วยเหลือในการสวมใส่เครื่องช่วยฟัง

4.2.2 ระดับ 2 สูญเสียการได้ยินระหว่าง 55 - 59 เดซิเบล คนที่สูญเสียการได้ยินในช่วงนี้ต้องการการศึกษาพิเศษบ้าง ต้องการความช่วยเหลือในด้านการสวมใส่เครื่องช่วยฟัง การฝึกพูด ด้านภาษาและการแก้ไขการพูด

4.2.3 ระดับ 3 สูญเสียการได้ยินระหว่าง 70 - 89 เดซิเบล คนที่สูญเสียการได้ยินในช่วงนี้ต้องการการศึกษาพิเศษ ต้องการความช่วยเหลือในด้านการได้ยิน การพูด การแก้ไขการพูด และบริการพิเศษทางการศึกษา

4.2.4 ระดับ 4 สูญเสียการได้ยินระหว่าง 90 เดซิเบลหรือมากกว่า คนที่สูญเสียการได้ยินในระดับนี้ต้องการความช่วยเหลือและบริการพิเศษทางการศึกษา

4.3 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

คนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (Intellectual Disability) หมายถึง คนที่มีพัฒนาการด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ ภาษา และสติปัญญาล่าช้ากว่าปกติเมื่อวัดสติปัญญาโดยใช้

แบบทดสอบมาตรฐานแล้ว ปรากฏว่ามีระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติทั่วไป และมีความจำกัดทางด้านทักษะด้านการปรับตัว ซึ่งมีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องเกิดก่อนอายุ 18 ปี

4.4 บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ

คนที่มีความบกพร่องทางกายหรือสุขภาพ หมายถึงคนที่มีความผิดปกติของแขนขา ลำตัว รวมไปถึงศีรษะ มีความลำบากในการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาในสภาพปกติ ทั้งนี้ไม่รวมพวกพิการทางประสาทสัมผัส ได้แก่ ตาบอด หูหนวก

4.5 บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

คนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หมายถึง คนที่มีความบกพร่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางจิตวิทยาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งเรื่อง ทำให้เด็กมีปัญหาในการใช้ภาษาการฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน หรือการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ ปัญหาดังกล่าวมิได้มีสาเหตุมาจากความบกพร่องทางร่างกาย และการเคลื่อนไหว สายตา การได้ยิน ระดับสติปัญญา อารมณ์ และสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก

4.6 บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

คนที่มีความบกพร่องทางการพูด และการสื่อความหมาย หมายถึง คนที่มีปัญหาในการสื่อความหมายกับผู้อื่น องค์ประกอบที่สำคัญในการพูดและการสื่อความหมาย มีหลายประการ อาทิ เช่น การได้ยิน การรับรู้ภาษา การใช้ภาษาและสติปัญญา ถ้าหากมีความผิดปกติเกิดขึ้นในส่วนใด จะทำให้เกิดปัญหาในการสื่อความหมายทันที

4.7 บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์

คนที่มีปัญหาทางพฤติกรรมทางอารมณ์ หรือเด็กสมาธิสั้น ไม่ใช่คนพิการหรือคนที่มีความบกพร่อง แต่จัดกลุ่มคนที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา สถานศึกษาต้องรับและจัดบริการการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของแต่ละบุคคล เช่นเดียวกับคนพิการแต่ละประเภท คนกลุ่มดังกล่าวมีอาการหรือพฤติกรรมที่แสดงออกไม่ชัดเจน ต้องอาศัยการสังเกต การสำรวจอย่างเป็นระบบ และมีการวัดและประเมินผลทางจิตวิทยา หรือการวินิจฉัยทางการแพทย์ ดังนี้

4.7.1 คนที่มีปัญหาทางพฤติกรรม หมายถึง คนที่แสดงพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเด็กทั่วไป และพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนนี้ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของเด็กและผู้อื่น เป็นผลมาจากความขัดแย้งของเด็กสภาพแวดล้อมหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตัวเอง ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ขาดสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนหรือผู้เกี่ยวข้อง มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กในวัยเดียวกัน มีความคับข้องใจ มีความเก็บกดทางอารมณ์โดยแสดงออกทางร่างกาย ซึ่งบางคนมีความบกพร่อง ซ้ำซ้อนอย่างเด่นชัดอีกทั้งเกิดขึ้นเป็นเวลานาน ซึ่งมีการแสดงออกหลายลักษณะ

4.7.2 คนสมาธิสั้น หมายถึง คนที่ภาวะสมาธิบกพร่องและมีพฤติกรรมอยู่ไม่สุข ไปด้วย คนที่มีความผิดปกติทางพฤติกรรมแสดงออกซ้ำๆ จนเป็นลักษณะเฉพาะตัว มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับอายุหรือระดับพัฒนาการในเรื่องของการขาดสมาธิ ความหุนหันพลันแล่น ขยับยั้งตนเองไม่ค่อยได้และ/หรือชุมชน ไม่อยู่หนึ่งไม่สามารถให้ความสนใจต่อการเรียนได้อย่างจริงจัง และนานเพียงพอ

4.8 บุคคลออทิสติก

บุคคลออทิสติก หมายถึง คนที่มีความบกพร่องด้านพัฒนาการอย่างรุนแรง ในลักษณะสำคัญ 2 ประการ

4.8.1 มีความผิดปกติในลักษณะของปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นๆ มีความบกพร่องในการสื่อสาร การใช้คำพูด การสื่อภาษา

4.8.2 เด็กจะมีพฤติกรรมซ้ำๆ ต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1) สูญเสียทางปฏิสัมพันธ์

- (1) ไม่สามารถแสดงถึงการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น
- (2) ไม่มีความสามารถที่จะผูกพันกับใครเพื่อให้เป็นเพื่อนกันได้
- (3) ขาดการแสวงหาเพื่อนที่จะเล่นสนุกกับใคร ไม่แสดงความสนใจที่จะทำงานร่วมกับใคร ไม่สามารถทำประโยชน์ต่อส่วนรวมกับผู้อื่นได้
- (4) ไม่สามารถมีการติดต่อทางสังคมและการแสดงออกทางอารมณ์ให้เหมาะสมเมื่ออยู่ในสังคม

2) สูญเสียทางการสื่อความหมาย

- (1) มีความล่าช้าหรือไม่มีการพัฒนาในด้านภาษาและการพูดเลย หรือไม่สามารถใช้กิริยาท่าทางสื่อความหมายกับผู้อื่นได้
- (2) ในรายที่สามารถพูดได้แล้ว ก็ไม่สามารถสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจและเหมาะสม
- (3) มักจะพูดซ้ำๆ ในสิ่งที่ตนต้องการจะพูดและตนเองสนใจ ไม่สนใจว่าผู้อื่นจะฟังหรือไม่

(4) ไม่สามารถเล่นสมมุติได้ด้วยตนเองหรือไม่สามารถเล่น

โลกเลียนแบบได้อย่างเหมาะสมตามวัน

3) พฤติกรรม ความสนใจ และการกระทำซ้ำๆ

- (1) มีพฤติกรรมซ้ำๆ อย่างเดียวหรือมากกว่าหนึ่งอย่างก็ได้ มีความสนใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะที่ผิดปกติอย่างเด่นชัด

- (2) ไม่สามารถยืดหยุ่นในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันที่เคยทำซ้ำๆ เป็นประจำโดยต้องทำตามขั้นตอนเหมือนเดิมทุกครั้ง
- (3) มีการเคลื่อนไหวซ้ำๆ
- (4) มีความสนใจเกี่ยวกับส่วนใดส่วนหนึ่งของวัตถุหรือของเล่นเท่านั้น

4.9 บุคคลพิการซ้อน

เด็กพิการซ้อน หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางการทำงานของอวัยวะตั้งแต่สองอย่างขึ้นไปในบุคคลเดียวกัน ซึ่งยังส่งผลให้ประสิทธิภาพและความสามารถในการดำเนินชีวิตและการศึกษาคือต่ำกว่าเด็กอื่นในวัยเดียวกัน เช่น เด็กที่มีความบกพร่องของการเคลื่อนไหว กล้ามเนื้อร่างกาย แขน ขา และมีความบกพร่องทางการเห็น รวมถึงมีความบกพร่องทางสติปัญญาด้วย ซึ่งเด็กกลุ่มนี้ต้องได้รับการศึกษาที่เหมาะสมกับความบกพร่อง เช่น ต้องช่วยเหลือเพิ่มทักษะในการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ เพิ่มความคล่องตัวในขณะเดียวกันต้องมีหลักสูตรพิเศษ ด้านการมองเห็นด้วยซึ่งหากได้รับการศึกษาจากโครงการเดียวกันที่ช่วยเหลือเพียงด้านเดียวเด็กกลุ่มนี้ก็จะไม่ได้รับประโยชน์สูงสุด

สรุปได้ว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปแยกได้ 10 ประเภท ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กออทิสติก เด็กสมาธิสั้น เด็กที่มีความบกพร่อง ซ้ำซ้อน และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

5. การคัดแยกเด็กเพื่อการเรียนร่วม

การคัดแยกและส่งต่อคนพิการเพื่อรับการศึกษา เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อให้คนพิการได้รับบริการช่วยเหลือในระยะแรกและเตรียมความพร้อมให้สามารถเข้ารับการศึกษได้อย่างเหมาะสม

กระทรวงศึกษาธิการ (2543ก : 4 - 18) ได้คัดแยกคนพิการเพื่อรับการศึกษาแบบเรียนร่วม โดยพิจารณาจากความพร้อมของเด็กในด้านต่างๆ เช่น ร่างกาย อารมณ์ และสังคม โดยใช้วิธีการดังต่อไปนี้

5.1 การสังเกตพฤติกรรมทั่วไป จากการรายงานการตรวจสอบอย่างง่าย ๆ การนับจำนวนครั้งของโรงเรียน จะต้องจัดให้มีการเกิดพฤติกรรมหรือการบันทึกอย่างละเอียด สิ่งสำคัญคือ ข้อมูลพฤติกรรมต่างๆ สำหรับเด็กทุกคน

5.2 การตรวจสอบโดยครู เป็นการตรวจสอบขั้นต้นเพื่อทราบถึงพัฒนาการของเด็ก การคัดแยกเด็กแต่ละประเภท

5.2.1 การคัดแยกเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น เช่น ครูยืนห่างจากเด็ก ระยะ 3 เมตร ยกนิ้วชี้ขึ้น 3 นิ้ว แล้วให้เด็กบอกว่ามือที่ชูนิ้วชี้กี่นิ้ว ถ้าเด็กตอบไม่ได้แสดงว่าเด็กยังนับไม่ได้ ถ้าเด็กบอกว่า 5 นิ้ว แสดงว่าอาจมีปัญหาเกี่ยวกับสายตากราน ครูให้เด็กอ่านหนังสือแล้ว สังเกตพฤติกรรมการอ่านว่าอ่านในลักษณะใด เช่น อ่านหนังสือจนใกล้สายตาหรืออ่านหนังสือผิด (การตรวจสอบพฤติกรรมของเด็กใช้แบบสำรวจ)

5.2.2 การคัดแยกเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ครูตรวจสอบได้ดังนี้ ครูยืนข้างหลังเด็ก ห่างจากเด็กประมาณ 1 เมตร แล้วเรียกชื่อเด็กด้วยเสียงดังพอประมาณ แล้วสังเกตว่าเด็กหันหน้ามาทางครู หรือแสดงอาการมองมาทางแหล่งเสียงหรือไม่หรืออาจใช้เสียงอย่างอื่น เช่น นาฬิกาปลุก กลอง ฉิ่ง ฉาบ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสังเกตปฏิกิริยาของเด็กที่มีต่อเสียงเหล่านั้น

5.2.3 การคัดแยกเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายการเคลื่อนไหวตรวจสอบได้ ดังนี้ คือ ครูอาจให้เด็กเดินในระยะ 3 - 5 เมตร เพื่อสังเกตพฤติกรรมการเคลื่อนไหวของเด็กว่า ผิดปกติหรือไม่ทดสอบการช่วยเหลือตัวเอง เช่น การแต่งกาย การสวมเสื้อ กางเกง หรือกระโปรง รองเท้าและถุงเท้า การรับประทานอาหาร เป็นต้น โดยครูให้เด็กทำกิจกรรมนั้นๆให้ครูดูแล้วสังเกต พฤติกรรมของเด็กว่าแตกต่างจากเด็กปกติมากน้อยเพียงใด หากเด็กมีความลำบากในการทำ กิจกรรม เช่น รับประทานอาหารด้วยความลำบากหรือรับประทานอาหารด้วยตนเองไม่ได้ อันเนื่องมาจากสุขภาพร่างกาย แสดงว่าเด็กอาจมีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ

5.2.4 การคัดแยกเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาการอ่าน ให้เด็กอ่าน หนังสือให้ครูฟังในระดับที่เหมาะสมกับชั้นและวัยให้เด็ก ทำเลขในระดับที่เหมาะสมกับชั้นและ วัยประมาณ 1 - 2 ข้อ พูดยกกับเด็กเพื่อทดสอบปฏิกิริยา ไหวพริบ

5.2.5 การคัดแยกเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้พฤติกรรมไม่สมวัยอันอาจนำไปสู่ ความบกพร่องทางบุคลิกภาพและการปรับตัวความผิดปกติทางความประพฤติที่เป็นปัญหาและ ความผิดปกติทางอารมณ์และอาการทางประสาทในส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะตรวจสอบได้ ดังนี้

- 1) ผลการเรียนด้อยลงกว่าเดิม
- 2) มีการเคลื่อนไหวอริยาบถมากหรือน้อยผิดปกติ
- 3) ความคิดอ่านที่แปลกและไม่เป็นจริง
- 4) มีความวิตกกังวลอย่างกะทันหันมากเกินไปอย่างไม่สมเหตุสมผล

5) การใช้ภาษาและคำพูด เช่น มีการพัฒนาช้ากว่าวัย วกวน สับสนซ้ำแล้วซ้ำเล่าในคำหรือข้อความเดียวกัน เลื่อมลวยกว่าที่เคยเป็น จับใจความไม่ได้หรือไม่สัมพันธ์กับเหตุการณ์การรับรู้เสียไป เช่น เกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่ และบุคคล หรือการเห็น การได้ยิน ได้กลิ่น รู้อรสต่างๆ

6) แยกตัวเองจากสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น ไม่สบตาคคนอื่น ไม่ยิ้มด้วย ไม่ชอบอยู่หรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

7) ความคิดและการกระทำต่างๆ หมกมุ่นวนเวียนอยู่ต่อตนเองโดยไม่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

8) การกระทำหรือท่าทางซ้ำๆแบบเดียวกัน ชอบเล่นกับตัวเอง เช่น โยกตัว ปั่นนิ้วกระพือนิ้ว ยักคิ้วหล่ตา เป่าปาก เป็นต้น

9) มีความอ่อนไหวต่อสิ่งเร้าหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรอบตัวได้ง่าย แต่ปฏิบัติที่เกิเกิดขึ้นดูไม่เหมาะสม

10) มีความบกพร่องทางอารมณ์ในการสัมพันธ์กับผู้อื่น

11) สถิติปัญญาและทักษะในด้านต่างๆ อาจเสื่อมลงกว่าเดิมก็ได้หรือบางอย่างอาจดีขึ้นกว่าบางอย่างก็ได้ศึกษาประวัติ การเลี้ยงดู สภาพแวดล้อมที่บ้านและครอบครัว รวมทั้งการเยี่ยมบ้านเพื่อสังเกตลักษณะสัมพันธ์ภาพที่บ้าน พิจารณาจากผลทางพัฒนาการ ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา ด้านร่างกายกล้ามเนื้อเล็กและกล้ามเนื้อใหญ่ ในกรณีที่เด็กได้ผ่านการเตรียมความพร้อมมาแล้ว

5.2.6 การคัดแยกเด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมการตรวจสอบพฤติกรรมของเด็กอาจกระทำได้ดังนี้

1) การใช้แบบทดสอบหรือแบบสอบถามให้เด็กเลือกตอบ

2) การสัมภาษณ์ ใช้การพูดคุย ซักถามในประเด็นที่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์หรือข้อมูลที่ต้องการจะรู้

3) การให้เด็กได้เขียนประวัติของตนเอง โดยบรรยายเกี่ยวกับครอบครัว ความรู้สึกความประทับใจ หรือสิ่งที่ทำให้เสียใจลักษณะพฤติกรรมที่มีปัญหาที่สำคัญ คือความประพฤติ โดยทั่วไปพฤติกรรมออกมาให้เห็น คือชอบทะเลาะวิวาทกับเพื่อนทำร้ายเพื่อนไม่ส่งการบ้าน ไม่ชอบทำงานกลุ่ม หนีเรียนบ่อยๆ ไม่รับผิดชอบในการทำงาน โกรธง่าย ฉุนเฉียว พุดจาหายาบคาย ไม่ตรงต่อเวลา ชอบอยู่คนเดียว อารมณ์แปรปรวน วิดกกังวลง่ายงุ่มง่าม ก้าวร้าว ขาดความสนใจในสิ่งรอบๆ ตัว

5.2.7 การคัดแยกเด็ก ออทิสติก โดยการตรวจสอบพฤติกรรมของเด็ก ด้านร่างกาย การตอบสนองอย่างผิดปกติต่อเสียง มองดูสิ่งของต่างๆอย่างเพิกเฉย ทรงแท้วไม่ดี มีพฤติกรรมแปลกๆ เคลื่อนไหวผิดปกติด้านสังคมปฏิสัมพันธ์ ไม่รู้จักอยู่ในสังคมและการมีความสัมพันธ์ ชอบเล่น คนเดียวแยกตัวและเล่นไม่เป็น ยึดติดกับสิ่งของ กลัวในสิ่งที่ไม่ควรกลัว ชอบทำในสิ่งที่เด็กทั่วไปไม่ทำ เช่น การปิดของตจจากโต๊ะด้านภาษาและการสื่อความหมายมีปัญหาในการสื่อสาร และแปลความหมาย ชอบพูดซ้ำๆและมีปัญหาในการเปล่งเสียง ไม่เข้าใจ การเล่นสมมุติ ใช้ภาษาของตนเองซึ่งบุคคลทั่วไปไม่เข้าใจด้านสติปัญญา เด็กบางคนรักดนตรี สามารถร้องเพลง และเล่นดนตรีได้ ถ้าอาการไม่มากมักชอบวาดรูป ระบายสีได้ มีความจำในสิ่งที่ชอบเป็นพิเศษ

5.2.8 การคัดแยกเด็กสมาธิสั้น เด็กสมาธิสั้นเป็นลักษณะผิดปกติของพฤติกรรม ปัจจุบันมีอุปกรณ์ทางการแพทย์ซึ่งใช้เทคโนโลยีในระดับสูงใช้ตรวจนับเม็ดเลือดแดงเพื่อทำการวินิจฉัยเด็กสมาธิสั้น พฤติกรรมของเด็กสมาธิสั้นมีขั้นตอนในการวินิจฉัยคือการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในหลายๆ สถานการณ์ เช่น โรงเรียน ที่บ้าน และการเล่นการสังเกตในโรงเรียน เป็นสิ่งสำคัญมาก และครูเป็นคณรายนงาน เกี่ยวกับพฤติกรรม เช่น

- 1) ช่วงความสนใจว่าเหมาะสมหรือไม่
- 2) การควบคุมการแสดงออกและควบคุมอารมณ์
- 3) การฟังคำสั่งหรือกฎเกณฑ์ภายใต้สถานการณ์ที่หน้าเบื้อต่างๆ
- 4) ทำงานที่ครูมอบหมายให้ได้ทั้งชั้นและที่บ้าน
- 5) การควบคุมตนเองในสถานการณ์ต่างๆ

5.2.9 การคัดแยกเด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน เด็กจะต้องมีผลการทดสอบอย่างน้อยทั้ง 3 ด้าน คือ ผลการตรวจการได้ยินซึ่งนักโสตวิทยาเป็นผู้ทดสอบ ผลการตรวจสายตา ซึ่งจักษุแพทย์ทดสอบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายงานผลการเรียนจากโรงเรียน การวินิจฉัยเพื่อจัดการศึกษา โดยทั่วไปแล้วนักการศึกษา มักยึดสภาพความบกพร่องของเด็กเป็นเกณฑ์ หากเด็กมีความบกพร่อง 2 อย่าง ให้ยึดความบกพร่องที่ รุนแรงกว่าเป็นเกณฑ์ในการจำแนกประเภทและจัดการศึกษาแล้วให้บริการเสริมสำหรับสภาพความรุนแรงที่น้อยกว่า

สรุปได้ว่า การคัดแยกและส่งต่อคนพิการเพื่อรับการศึกษา เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยพิจารณาจากความพร้อมของเด็กในด้านต่างๆ เช่น ร่างกาย อารมณ์ และสังคม เพื่อให้คนพิการได้รับบริการช่วยเหลือในระยะแรกและเตรียมความพร้อมให้สามารถเข้ารับการศึกษได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

6. รูปแบบการจัดการเรียนร่วม

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 17) ได้กล่าวถึง การจัดรูปแบบการเรียนร่วมไว้ 3 รูปแบบ ดังนี้

6.1 การเรียนร่วมบางเวลา (Integration) เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เรียนในโรงเรียนปกติโดยอาจจัดให้อยู่ในชั้นพิเศษและเรียนร่วมกับเด็กปกติในบางวิชา เช่น วิชาพลศึกษา ดนตรีหรือร่วมกิจกรรมตามโอกาสอันควร

6.2 เรียนร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming) เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เรียนในชั้นเดียวกับเด็กปกติตลอดเวลา ได้รับบริการเช่นเดียวกับเด็กปกติ จุดประสงค์ของการเรียนร่วมเต็มเวลา คือ ให้เด็กเข้าใจและตอบสนองความต้องการซึ่งกันและกัน

6.3 การเรียนรวม (Inclusion) หรือการจัดการศึกษาโดยรวม (Inclusive Education) เป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาที่โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนโดยไม่มีการแบ่งแยกว่า เด็กคนใดเป็นเด็กปกติหรือเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนต้องรับเด็กทุกคนและจัดการศึกษาให้เหมาะสม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 12) ได้จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษรูปแบบการจัดการเรียนร่วมใน 5 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพจนถึงระดับที่ช่วยตัวเองได้แล้ว และได้รับการพิจารณาว่ามีความพร้อมทางการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีหรือค่อนข้างดี ตลอดจนมีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคมดีพอในทุก ๆ กลุ่มวิชา ให้เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติและเรียนเหมือนเด็กปกติทุกประการ ซึ่งถ้าเด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม และการเรียนเหมือนกับเด็กปกติโดยไม่เป็นปัญหาแล้วอาจไม่ต้องกลับมาเรียนในชั้นเรียนพิเศษอีก

ลักษณะที่ 2 การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ และมีบริการให้คำแนะนำปรึกษาเป็นการจัดการเรียนร่วมเต็มเวลาคือคล้ายคลึงกับลักษณะที่ 1 แต่จะมีครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งได้แก่ ครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียน ครูเวียนสอนตามโรงเรียนหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางโดยครูประเภทนี้ไม่ได้เป็นผู้ที่ทำการสอนโดยตรงแต่จะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือครูประจำชั้นและครูประจำวิชา ให้เข้าใจถึงความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมอยู่ในชั้นเรียน ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็ก การจัดสภาพแวดล้อม และช่วยประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้อันของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ลักษณะที่ 3 การเรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ เป็นการจัดการการศึกษาพิเศษประจำอยู่ที่ห้องเสริมวิชาการ โดยกำหนดตารางเรียนให้นักเรียนที่มีความต้องการ

พิเศษได้เข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการการศึกษาพิเศษบางเวลาและตามความมากน้อยของความต้องการพิเศษหรือความจำเป็นของเด็ก และสอนในเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา หรือ ไม่ได้รับการสอนในชั้นเรียนปกติ การสอนอาจกระทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้ นอกจากนี้ครูเสริมวิชาการยังทำหน้าที่ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาแก่ครูประจำชั้น หรือประจำวิชา เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย

ลักษณะที่ 4 การจัดชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนและเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษไว้ในห้องเรียนเดียวกัน โดยคู่ขนานกับห้องเรียนปกติและจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีครูการศึกษาพิเศษประจำชั้นและสอนเองเกือบทุกวิชา ยกเว้นวิชาที่เด็กสามารถไปเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ เช่น พลศึกษา ศิลปศึกษา ดนตรี - นาฏศิลป์ การงานพื้นฐานอาชีพ จริยศึกษา หรือกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน

ลักษณะที่ 5 การจัดชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่องค่อนข้างมากในประเภทเดียวกัน โดยจัดเป็นกลุ่มขนาดเล็กไม่น้อยกว่า 6 คน เรียนในชั้นเรียนพิเศษร่วมกันตลอดเวลา มีครูประจำชั้นเป็นผู้สอนเองทุกวิชา แต่อยู่ในโรงเรียนปกติ และมีการเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนบ้างบางโอกาส เช่น การเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ไหว้พระ ประชุมประจำสัปดาห์ รับประทานอาหารกลางวันร่วมกับเด็กปกติ เขียวกีฬาและร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ตลอดจนร่วมพิธีการกับโรงเรียนด้วย

สรุปได้ว่า การจัดรูปแบบเรียนร่วมให้แก่เด็ก ควรพิจารณาลักษณะของความบกพร่องและความสามารถของเด็กแต่ละคน ตลอดจนถึงคำนึงถึงความพร้อมของโรงเรียน ผู้บริหารครูและความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ปกครอง ตัวเด็ก ผู้บริหาร ครู นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องด้วยจึงจะช่วยให้การจัดการเรียนร่วมบรรลุผลให้ได้มากที่สุด การจัดการเรียนร่วมนั้นมีวิธีการจัดหลายวิธี ซึ่งจะต้องเลือกให้เหมาะสม และเกิดประโยชน์กับเด็กพิการ หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษมากที่สุด ทั้งนี้การจัดการเรียนร่วมจะจัดแบบใด

7. ประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วม

ปรีดา จันทบุบผา (ม.ป.ป. : 15 - 16) ได้กล่าวถึงประโยชน์ด้านต่างๆ ของการเรียนร่วมไว้ดังนี้

7.1 เพื่อให้เด็กพิการมีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน หรือไม่ต้องเดินทางไปโรงเรียนพิเศษที่อยู่ห่างไกลมากจนเป็นภาระของผู้ปกครองที่จะต้องรับส่ง

7.2 เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง ไม่ต้องเสียเงินส่งบุตรพิการไปอยู่โรงเรียนประจำ

7.3 เพื่อให้เด็กพิการได้มีชีวิตอยู่ในครอบครัวกับบิดามารดา และญาติพี่น้องตามปกติ มีโอกาสประพฤติปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของครอบครัวโดยไม่เกิดความรู้สึกว่า ถูกแยกออกไปด้วยเหตุแห่งความพิการ

7.4 เพื่อเด็กพิการจะมีโอกาสเรียนรู้ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ ซึ่งนับว่าเป็นประสบการณ์ตรง เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

7.5 ครู-นักเรียน ผู้ปกครองและบุคลากรในโรงเรียนร่วม ได้รับทราบพฤติกรรมของเด็กพิการทำให้ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมเกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

7.6 เพื่อเป็นการลดภาระของรัฐบาลเพราะการจัดตั้งโรงเรียนพิเศษต้องใช้งบประมาณ

7.7 เพื่อให้สังคมเข้าใจและยอมรับเด็กพิการว่ามีความสามารถเช่นเดียวกับเด็กปกติ และช่วยให้เด็กพิการอยู่ในสังคมอย่างเป็นประโยชน์ได้

นางลักษณ์ วิรัชชัย (2544 : 9 - 11) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนร่วมแบบรวมพลังว่ามีประโยชน์ต่อฝ่ายต่างๆ ดังนี้

7.1 ประโยชน์ต่อตัวเด็กพิการ

7.1.1 มีโอกาสเรียนรู้โลกและสภาพการณ์ที่เป็นจริง

7.1.2 มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน

7.1.3 มีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กปกติ มีเพื่อน และมีสังคม มิใช่ถูกแยกออกไป เป็นประชากรชั้นสอง

7.2 ประโยชน์ต่อตัวครู

7.2.1 ครูผู้สอนปกติและครูสอนวิชาการศึกษาพิเศษมีโอกาทำงานร่วมกัน เป็นทีมเรียนรู้จากกัน

6.2.2 ทำทหายความสามารถของครูที่ไม่เคยสอนเด็กพิการมาก่อนมีโอกาเรียนรู้อยอมรับและเข้าใจเด็กพิการ

7.2.3 เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่จะนำให้เด็กปกติในชั้นยอมรับและเข้าใจ

7.2.4 มีโอกาสในการติดต่อประสานงานกับองค์กร หน่วยงานในชุมชน และครอบครัวมากขึ้น รู้จักเด็กและครอบครัวดีมากยิ่งขึ้น

7.2.5 ภาควุมิใจที่ได้ทำหน้าที่ครูอย่างสมบูรณ์

7.2.6 เรียนรู้จากชุมชน นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์

7.3 ประโยชน์ต่อตัวเด็กปกติ

7.3.1 เข้าใจสภาพความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะในเรื่องความพิการ

7.3.2 มีโอกาสพัฒนาคุณธรรมด้านความเมตตา กรุณา การให้ความช่วยเหลือการทำงานเป็นทีม และความไม่เอาใจเอาเปรียบ

7.3.3 มีโอกาสสัมผัสกับสภาพที่แท้จริงของโลก

7.3.4 เข้าใจสภาพความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะในเรื่องความพิการ

7.4 ประโยชน์ต่อโรงเรียนได้ทำบทบาทในการพัฒนาเด็กนักเรียนครบทุกด้านตามที่กำหนดไว้เป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง โดยมีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และคุ้มค่า

7.5 ประโยชน์ต่อครอบครัว หน่วยงาน และองค์กรได้ขยายขอบข่ายการดำเนินงาน มีผลทำให้การดำเนินงานตามภาระหน้าที่ที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

7.6 ประโยชน์ต่อรัฐบาลประหยัดงบประมาณในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในสิ่งอื่นที่จำเป็นและรีบด่วน

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนร่วมจะให้ประโยชน์ในด้านประสบการณ์ตรงในชีวิตประจำวันแก่เด็กพิเศษ ทั้งในการทำงานร่วมกันและการแข่งขันกับผู้อื่นในสภาพที่แท้จริง ทำให้สามารถปรับตัว เข้ากับสภาพแวดล้อมในสังคมได้ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีความสุขต่อไป

8. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

จากการที่รัฐมนตรีโยบาย เด็กพิการจึงมีโอกาสดำเนินงานร่วมกับเด็กทั่วไปในโรงเรียนต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กพิการเหล่านี้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับนักเรียนทั่วไปได้รับการยอมรับ และช่วยเหลือจากเพื่อน นักเรียนทั่วไป แต่ในทางปฏิบัติก็ยังมีปัญหาอยู่บ้างโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 ก : 39 - 84) ได้ทำการวิจัยการติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ซึ่งสรุปปัญหาและอุปสรรคได้ดังนี้

8.1 ด้านบุคลากร พบว่า มีปัญหาด้านกระบวนการพัฒนาครูเพื่อการสอนเด็กพิการ พบว่าส่วนใหญ่การพัฒนาครู เพื่อให้ครูมีศักยภาพ และความพร้อมในการจัดการศึกษาพิเศษ โดยการให้ครูได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม โดยการประชุม สัมมนา อบรม ศึกษาดูงาน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ ในด้านต่างๆ ได้แก่ รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิการ

8.2 การผลิตสื่อสำหรับบริหารหลักสูตร ครูส่วนใหญ่ในทุกสังกัดไม่เคยได้เข้าร่วมกิจกรรมในหัวข้อเหล่านี้ มีครูจำนวนน้อยมากในทุกสังกัดที่มีโอกาสได้เข้าร่วมหัวข้อดังกล่าว ประมาณ 1-2 ครั้ง และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายสังกัดจะพบว่า ครูในโรงเรียนที่จัดการศึกษาพิเศษรูปแบบเฉพาะความพิการจะมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวมากกว่าครูในสังกัดอื่นๆ

การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษของครูในด้านต่างๆ มีภาระค่าใช้จ่าย คุรระดับประถมศึกษาต้องออกค่าใช้จ่ายเองถึงร้อยละ 40

8.3 ความต้องการความรู้ การเรียนรู้ของครูเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ในด้านต่างๆ แนวคิดในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ เนื้อหาสาระหลักสูตร สำหรับเด็กพิการ แบบต่างๆ การทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล การจัดทำเอกสารคู่มือการสอนเด็กพิการ การวัดผล ประเมินผล การเรียนรู้ของเด็กพิการ หลักและวิธีการบริหารหลักสูตรสำหรับเด็กพิการ การจัดทำ แฟ้มประวัติและผลงาน การคัดแยกเด็กพิการ และการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำมาพัฒนาการสอนเด็ก พิการ ครูในโรงเรียนเรียนรวมทุกสังกัดต้องการความรู้/การเรียนรู้เกี่ยวกับหลักจิตวิทยาการสอนเด็ก พิการ ด้านศักยภาพพบว่า โรงเรียนที่จัดการเรียนรวมทุกสังกัดขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณวุฒิและ ประสบการณ์ดังกล่าว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ในบางที่ พบว่า มีนักเรียนพิการเพิ่มมากขึ้น

8.4 ด้านสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า โรงเรียนเรียนรวมยังไม่ได้มีการ เตรียมสถานที่รองรับคนพิการทุกประเภท โดยเฉพาะคนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและต้องใช้ รถเข็นเนื่องจากยังไม่มีทางลาดและห้องส้วมที่เหมาะสมกับผู้พิการ ทางลาดชันบางครั้งชันเกินไป ทำให้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง โรงเรียนแก้ปัญหาโดยเอาแผ่นยางนวมมาติดผนัง เพื่อให้นักเรียนใช้เป็น ที่หยุดรถ ซึ่งอาจเกิดอันตรายได้ ด้านหลักสูตรที่ใช้โรงเรียนในทุกสังกัดใช้หลักสูตรปกติ

8.5 ด้านการบริหารงบประมาณ ปัญหาที่พบในด้านงบประมาณ คือ ด้านครุภัณฑ์ ที่ถูกกำหนดลักษณะเฉพาะมาจากหน่วยงานส่วนกลางทำให้ไม่สอดคล้องกับลักษณะการใช้งาน หรือสภาพความพิการของเด็ก โดยเฉพาะการใช้งานหรือสภาพความพิการที่มีความบกพร่องทาง ร่างกายและมีราคาแพงกว่าต่างประเทศมาก ด้านระเบียบการเงิน ระเบียบการเงินไม่เอื้อต่อการ ดำเนินงาน หรือการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เช่น กรณีปัญหาเด็กมาเรียนไม่ต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากเมื่อเด็ก กลับบ้านไปบางคนไม่กลับมาเรียนอีกทาง โรงเรียนเห็นว่าควรมีกระบวนการติดตาม หรือให้การ แนะนำเพื่อช่วยเหลือโดยการประสานงานจัดหา สถานที่เรียนใกล้บ้านให้ หรือเป็นค่ารถให้เด็ก กลับมาเรียนต่อ ซึ่งในกรณีนี้ โรงเรียนมีงบประมาณค่าหัวของนักเรียนนั้นๆ อยู่แล้วแต่ไม่สามารถ นำมาใช้ในกรณีดังกล่าวได้ทางโรงเรียนเสนอว่าควรจะได้มีระเบียบการนำเงินดังกล่าวมาใช้ แก้ปัญหานี้ได้อย่างถูกต้อง เพราะงบประมาณในส่วนนี้โรงเรียนมีอยู่แล้วแต่ไม่สามารถนำมาใช้ได้

8.6 ด้านการจัดการ ปัญหาด้านการจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบการเรียนรวม บางโรงเรียนอาจไม่สำเร็จ เพราะมีนักเรียนพิการบางคนเข้าไปเรียนแล้วต้องกลับมาเรียนในโรงเรียน เฉพาะความพิการตามเดิม เนื่องจากนักเรียนทั่วไปไม่ยอมรับและไม่มีความสุขในการเรียนเกิดจาก

การที่ผู้บริหารขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ ไม่ให้ความสนใจที่จะพัฒนาโครงการเรียนรวม ส่งผลให้การดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเรียนรวม เพราะไม่มีกระบวนการที่สร้างความเข้าใจกับนักเรียนทั่วไป ผู้ปกครองและครูอย่างเป็นระบบ

สรุปได้ว่าปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมยังมีปัญหาอยู่หลายด้าน ไม่ว่าจะเป็น ด้านบุคลากร ซึ่งจะต้องมีกระบวนการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ บุคลากรต้องมีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาพิเศษ มีการผลิตสื่อที่เอื้ออำนวยต่อผู้พิการ อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มีความเหมาะสมกับความพิการนั้นๆ รวมถึงมีระบบการบริหารจัดการที่ดี โดยให้ความสนใจที่จะพัฒนาโครงการเรียนรวม เมื่อนักเรียนพิการเข้าไปเรียนกับนักเรียนทั่วไปแล้ว มีความสุขในการเรียน ส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการเรียนรวม

กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรียนรวม

1. นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2548

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548ข : 133-136) ได้กำหนดนโยบายและการดำเนินงานด้านการศึกษาพิเศษของประเทศไทยโดยมีพื้นฐานจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ดังนี้

มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

นโยบายจากมาตรา 10

1. ให้คนพิการทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี
2. ให้จัดการศึกษาให้เป็นพิเศษ
3. ให้จัดบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการและครอบครัว
4. ให้ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

การศึกษา

มาตรา 15 การจัดการศึกษา มี 3 รูปแบบ คือ

1. การศึกษาในระบบ
2. การศึกษานอกระบบ
3. การศึกษาตามอัธยาศัย

นโยบายจากมาตรา 15

1. ให้จัดการศึกษาแก่คนพิการอย่างหลากหลายรูปแบบ
2. ให้ดำเนิน โครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนเรียนร่วมมาตรฐาน รวม 390 โรงเรียน โดยใช้ โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในการบริหารจัดการ

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

มาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาในระดับต่างๆ รวมทั้งหลักสูตรการค้นคว้าสำหรับบุคคล ตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ

นโยบายจากมาตรา 24 และมาตรา 28

1. ให้มีหลักสูตรเฉพาะสำหรับคนพิการระดับมาก
2. ให้เพิ่มเนื้อหาสาระทั่วไปให้สอดคล้องกับคนพิการแต่ละประเภท
3. ให้ปรับเนื้อหาสาระทั่วไปให้สอดคล้องกับคนพิการและประเภท
4. ให้ใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในการบริหารจัดการเรียนร่วม

S - Students (นักเรียน)

E - Environment (สภาพแวดล้อม)

A - Activities (กิจกรรมการเรียนการสอน)

T - Tools (เครื่องมือ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก)

มาตรา 37 การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงทั้งปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรม และความเหมาะสมด้านอื่นด้วย เว้นแต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาในกรณีที่เขตพื้นที่การศึกษาไม่อาจบริหารและจัดการได้ตามวรรคหนึ่ง กระทรวงอาจจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้ เพื่อส่งเสริมการบริหารและการจัดการของเขตพื้นที่การศึกษาก็ได้

วรรค (1) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจสติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ ฯลฯ
 นโยบายจากมาตรา 37 (1)

1. ให้โรงเรียนและศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (สศศ.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
2. เมื่อเขตพื้นที่การศึกษาใดมีความพร้อมให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ให้การสนับสนุนให้เขตพื้นที่การศึกษานั้นจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลพิการ

มาตรา 52 ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิตการพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานงานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง ฯลฯ

นโยบายมาตรา 52

1. ให้สถาบันราชภัฏยกเลิกการผลิตครูการศึกษาพิเศษระดับปริญญาตรีและให้ผลิตในระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตและปริญญาโททางการศึกษาพิเศษแทน
2. สนับสนุนให้สถาบันราชภัฏและมหาวิทยาลัยต่างผลิตครูและผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ เพื่อพร้อมให้บริการแก่คนพิการ
3. ให้ใช้เงินกองทุนการศึกษาเพื่อคนพิการสนับสนุนการพัฒนาครูและผู้บริหาร

มาตรา 60 ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา ดังนี้

วรรค (3) จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษแก่กลุ่มตาม มาตรา 10 วรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและ ความเป็นธรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

นโยบายจากมาตรา 60 (3)

1. ให้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. 2550 (19 ตุลาคม 2550) และยกเลิกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. 2545

สรุปได้ว่า นโยบายและการดำเนินงานด้านการศึกษาพิเศษของประเทศไทยของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้ คือ

1. บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกว้างขวางขึ้น
2. พัฒนาเด็กพิการในลักษณะบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
3. ทำงานร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษาและบุคลากรอื่นในลักษณะร่วมคิด ร่วมวางแผน

ร่วมตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบ

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา. 2550 : 8) ได้ บัญญัติไว้ว่า

มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอกันและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชาย และหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่าง ในเรื่องถิ่นกำเนิดเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำไม่ได้

มาตรา 49 ระบุถึงสิทธิและเสรีภาพในการศึกษาว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกัน ในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บ ค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับสิทธิตาม วรรคหนึ่ง และการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

มาตรา 54 ระบุถึงสิทธิในการรับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐว่า บุคคล ซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการสิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

3. พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 (ราชกิจจานุเบกษา. 2551 : 3) ได้บัญญัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการไว้ดังนี้

มาตรา 5 คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาดังนี้

1. ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิตพร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

2. เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษาโดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น

3. ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

มาตรา 6 ให้ครูการศึกษาพิเศษในทุกสังกัดมีสิทธิได้รับเงินค่าตอบแทนพิเศษ ตามที่กฎหมายกำหนดให้ครูการศึกษาพิเศษ ครู และคณาจารย์ที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพองค์ความรู้ การศึกษาต่อเนื่องและทักษะในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 7 ให้สถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการเรียนร่วม สถานศึกษาเอกชนการกุศลที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยเฉพาะ และศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ได้รับเงินอุดหนุนและความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากรัฐหลักเกณฑ์และวิธีการในการรับเงินอุดหนุนและความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 8 ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ และต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศกระทรวงสถานศึกษาในทุกสังกัดและศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการอาจจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ในรูปแบบที่หลากหลายทั้งการเรียนร่วมการจัดการศึกษาเฉพาะความพิการ รวมถึงการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ การพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตอิสระ การพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น การฝึกอาชีพ หรือบริการอื่นใดให้สถานศึกษาในทุกสังกัด จัดสภาพแวดล้อม ระบบสนับสนุนการเรียนการสอนตลอดจนบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในทุกสังกัด มีหน้าที่รับคนพิการเข้าศึกษาในสัดส่วน

หรือจำนวนที่เหมาะสม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด สถานศึกษาใดปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าศึกษา ให้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ตามกฎหมายให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนผู้ดูแลคนพิการและประสานความร่วมมือจากชุมชนหรือนักวิชาชีพเพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาทุกระดับ หรือบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ

มาตรา 9 ให้รัฐจัดเงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมการวิจัยพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง และการพัฒนาครูบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและความสามารถในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้รัฐจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการและสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

มาตรา 18 ให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทำหน้าที่เกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการ รวมทั้งให้มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในสถานศึกษา รวมทั้งประเมินและรายงานผลต่อคณะกรรมการ
2. สนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจัดการเรียนร่วมแก่คนพิการในเขตพื้นที่รับผิดชอบอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
3. วิจัย และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของคนพิการ
4. ผลิต วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
5. ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสรรเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก
6. ดำเนินการเกี่ยวกับงานธุรการของกองทุน
7. ส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานทางการศึกษาสามารถผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
9. ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษาให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสนับสนุน กำกับ ดูแล ให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้ผู้อำนวยความสะดวกสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษให้เป็นไปตามนโยบายแนวทาง และแผนปฏิบัติราชการของกระทรวงและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรา 19 ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการเรียนร่วม การนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ตามวรรคหนึ่ง ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้การสนับสนุนทรัพยากรองค์ความรู้ และบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านแก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

มาตรา 20 ให้สถานศึกษาเฉพาะความพิการของรัฐมีหน้าที่จัดการศึกษาตามภารกิจแก่คนพิการ โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล

จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมเป็นไปตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2548 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551

การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548ค : 23 - 26) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาตามกระบวนการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT - Framework) มีขั้นตอนดังนี้

1. ประชุมบุคลากรทั้งหมดของโรงเรียน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เจตคติและความสามารถในการปฏิบัติงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
2. ตั้งคณะกรรมการโครงการเรียนร่วม มีองค์ประกอบ 8 - 10 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองเด็กพิการ ผู้ปกครองเด็กทั่วไป ตัวแทนครูในโรงเรียน ตัวแทนศูนย์การศึกษาพิเศษ ตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตัวแทนชุมชน
3. ประชุมคณะกรรมการ จัดทำวิสัยทัศน์ กำหนดกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ
4. พัฒนาบุคลากรตามความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา
5. ประสานบุคลากรทุกหน่วยงาน ในการพัฒนาเด็กเรียนร่วม
6. การบริหารจัดการตามโครงสร้างซีท (SEAT Framework)

เบญญา ชลธารันนท์ (2546 : 7 - 47) ได้เสนอแนวคิดการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) โดยโรงเรียนต้องบริหารองค์ประกอบหลัก 4 ประการตามโครงสร้างซีท เพื่อให้การจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. นักเรียน (S : Students)

นักเรียนหมายถึง นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องและนักเรียนทั่วไป โรงเรียนควรเตรียมความพร้อมของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 เตรียมความพร้อมนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง ในด้านร่างกายวิชาการ อารมณ์และสังคม และการช่วยเหลือตนเอง หากพิการตั้งแต่แรกเกิดจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มหรือเตรียมความพร้อมทันทีที่พบความพิการ เพื่อพัฒนาศักยภาพทุกด้าน ซึ่งในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มนั้น เป็นช่วงสำคัญที่สุดที่เด็กควรได้รับการเตรียมความพร้อมเพราะช่วงอายุ 0 - 3 ปี เป็นช่วงที่สมองเจริญเติบโตมากที่สุด การเตรียมความพร้อมทำได้โดยกระตุ้นพัฒนาการในส่วนที่เหลืออยู่ เมื่อได้รับการพัฒนา ระดับการทำงานต่างๆ (Functional Level) จะยิ่งสูงขึ้น ในทางกลับกัน หากไม่ได้รับการพัฒนาการกระตุ้นหรือการส่งเสริมส่วนที่เหลืออยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการทำงานต่างๆ จะเลือนหายไปทำให้เด็กเสียโอกาสในการเรียนรู้ทันที ดังนั้น การช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ ยิ่งทำได้ทัน่วงทีตั้งแต่เมื่อแรกเกิด และทำได้ถูกต้อง จะสามารถฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการได้อย่างเห็นผลชัดเจน ในกรณีเด็กพิการภายหลังเช่น อยู่ในระดับมัธยมศึกษาแล้วตาบอด การเตรียมความพร้อมนักเรียนในช่วงวัยรุ่นนั้นต้องคำนึงถึงจิตใจและการยอมรับความพิการหรือความบกพร่องที่เกิดขึ้นภายหลังด้วย ซึ่งถือเป็นเรื่องยากและมีผลต่อจิตใจมากรวมทั้งต้องมีการเตรียมทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น การทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (Orientation and Mobilities : O & M) เพื่อให้เด็กมีความสามารถในการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living) และช่วยเหลือตัวเองได้มากที่สุดและเร็วที่สุด เป็นต้น

1.2 เตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป ทางโรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไปในโรงเรียน โดยการให้ข้อมูลเพื่อให้นักเรียนทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจเกิดการยอมรับ สามารถให้ความช่วยเหลือและปฏิบัติต่อนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องอย่างถูกวิธีและเท่าที่จำเป็น ที่ผ่านมามีพบว่า การที่คนส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงลบต่อคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เช่น สมเพช เวทนา สงสาร กลัว ไม่ไว้วางใจ มักเกิดจากความไม่รู้ หรือไม่มีข้อมูลที่ถูกต้อง ดังนั้น ครูควรทำความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับลักษณะความพิการให้นักเรียนทั่วไปในชั้นเรียนได้รู้จัก และควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครูอาจจัดสถานการณ์จำลองให้นักเรียนทดลองเป็นคนพิการและทำกิจกรรมต่างๆ จากนั้นให้อภิปรายถึงความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคนกิจกรรมเช่นนี้จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปได้เข้าใจถึงความคับข้องใจ ความไม่สะดวกและความลำบากของเพื่อนพิการหรือที่มีความบกพร่องมากขึ้น กิจกรรมอื่นที่ช่วยให้นักเรียนทั่วไปเข้าใจและยอมรับเพื่อนพิการหรือที่มี

ความบกพร่องมากขึ้น เช่น การเชิญผู้ที่ทำงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิการมาบรรยายให้ฟัง พร้อมทั้งให้
 คูภาพยนตร์ สไลด์ แผ่นภาพ บทความ และสื่ออื่นๆ ประกอบ เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหา
 ต่างๆ การจัดนิทรรศการ หนังสือและเรื่องราวเกี่ยวกับคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เพื่อให้
 นักเรียนในชั้นเรียนและนักเรียนทุกคนในโรงเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้การทำศนศึกษาสถานที่ดูแล
 คนพิการหรือที่มีความบกพร่องเพื่อให้นักเรียนได้เห็นและเรียนรู้ว่าคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง
 มีความเป็นอยู่อย่างไร นอกจากนี้ควรสอนทักษะการช่วยเหลือเบื้องต้นในการช่วยเหลือเพื่อนพิการ
 หรือที่มีความบกพร่องเบื้องต้นให้กับนักเรียนทั่วไปด้วย

สรุปได้ว่า ด้านนักเรียนต้องมีการเตรียมความพร้อมนักเรียนพิการหรือนักเรียนที่มี
 ความต้องการพิเศษและนักเรียนทั่วไป ในด้านร่างกาย วิชาการ อารมณ์และสังคมและ การช่วยเหลือ
 ตนเอง โดยได้รับการตรวจสุขภาพ คัดกรองประเภทความบกพร่อง และการจัดเตรียมความพร้อม
 สำหรับนักเรียนทั่วไป ให้มีความรู้และสอนทักษะการช่วยเหลือเพื่อนพิการ

2. สภาพแวดล้อม (E : Environment)

สภาพแวดล้อมแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง
 เรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment : LRE)โรงเรียนควร
 พยายามให้เด็กได้เรียนร่วมในชั้นเรียนทั่วไปมากที่สุด หากไม่สามารถจัดให้เด็กเรียนร่วมได้เต็มเวลา
 ก็อาจจัดเป็นบางเวลาได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการหรือที่มี
 ความบกพร่องเป็นเฉพาะบุคคล โดยทั่วไป ควรจัดให้นักเรียนทุกคนเข้าเรียนในชั้นเรียนทั่วไป
 โดยแยกนักเรียนออกไปจากเพื่อนทั่วไปให้น้อยที่สุดโรงเรียนควรปรับสภาพแวดล้อมโดยใช้
 หลักวิชาการคือ พิจารณาถึงสภาพความบกพร่องของนักเรียนแต่ละประเภท ตัวอย่างเช่น นักเรียน
 ที่มีการเห็นเลือนรางควรมีโตะไฟที่โต๊ะเรียนและจัดให้นักเรียนมานั่งแถวหน้าสุด รวมทั้งไม่ให้
 แสงสะท้อนจากหน้าต่างเข้ามารบกวนเวลาขณะที่นักเรียนดูกระดานดำ นักเรียนที่มีความบกพร่อง
 ทางการได้ยินควรจัดให้นั่งประมาณแถวที่ 2 หรือ 3 โดยนั่งมุมใดมุมหนึ่งของห้อง เพื่อให้นักเรียน
 สามารถมองครูและเพื่อนนักเรียนในห้องได้ทั่วถึง นักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายที่นั่งรถเข็น
 เมื่อจำเป็นต้องเรียนวิชาเกษตรและนักเรียนต้องปลูกผักสวนครัว ครูควรยกระดับแปลงผักให้สูงขึ้น
 จากพื้นและอยู่ในระดับเดียวกับที่นั่งเก้าอี้รถเข็น เพื่อให้นักเรียนสามารถปลูกผักได้สะดวก นอกจากนี้
 ควรคำนึงถึงพาหนะที่ใช้ในการรับส่งนักเรียนจากบ้านไปโรงเรียนและจากโรงเรียนไปบ้าน
 ไปทัศนศึกษาและกิจกรรมอื่นๆ ที่นักเรียนจะต้องเคลื่อนย้าย นอกจากนี้จะต้องมีการบริหารจัดการ
 ตารางเวลาเรียนและห้องเรียน เช่น ห้องเรียนสำหรับการเรียนร่วมควรอยู่ชั้นล่างของอาคาร
 พื้นห้องเรียนควรราบเรียบและมีการปรับระดับเพื่อความสะดวกในการใช้รถเข็นห้องน้ำ โตะ เก้าอี้

และคำนึงถึงการถ่ายเทของอากาศ แสงจากธรรมชาติ แสงไฟ เป็นต้นเกณฑ์มาตรฐานการจัด
ภายนอกอาคาร มีดังนี้

2.1.1 เกณฑ์มาตรฐานการจัดภายนอกอาคาร

1) สถานที่ตั้ง จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการอย่างยิ่ง
ถ้าปรับระดับพื้นที่ให้อยู่ในระดับเดียวกับประตูทางเข้า เพราะจะช่วยให้คนพิการเข้าออกได้สะดวก
ยิ่งขึ้น

2) ชนิดของตัวอาคาร นิยมอาคารชั้นเดียวมากกว่าอาคารหลายชั้นและ
ถ้าตัวอาคารมีมากกว่า 1 ชั้น ควรมีทางลาดหรือลิฟต์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนพิการที่ต้องใช้
เก้าอี้รถเข็น (Wheel Chair)

3) ทางเข้า ควรอยู่ในระดับเดียวกับประตู ถ้าอยู่คนละระดับควรมีทางลาด
และบันได หากเป็นห้องชุดทางเข้าควรมีทางไปถึงห้องโถงชั้นล่าง บริเวณทางเข้าที่ใช้ในเวลากลางวัน
ควรมีแสงสว่างไม่น้อยกว่า 5 แรงเทียน เพื่อช่วยให้คนที่มีสายตาเลือนรางมองเห็นได้ชัดเจนขึ้น
นอกจากนี้พื้นผิว ทางเข้าควรปราศจากใบไม้ ขยะ และวัสดุชิ้นเล็กๆ ที่อาจทำให้คนพิการลื่นหรือ
สะดุดหกล้มได้

4) ทางเดิน ควรกว้างอย่างน้อย 1.525 เมตร (60 นิ้ว) เพื่อให้เก้าอี้รถเข็น
2 ตัวสวนทางกันได้ ทางเดินไม่ควรมีทางชันเกินร้อยละ 5 และควรเป็นพื้นระดับเดียวกันตลอด
โดยไม่มีบันไดคั่น พื้นทางเดินที่เป็นกรวดหรือหินอาจไม่ปลอดภัยต่อคนพิการ สำหรับคนที่มี
สายตาเลือนราง สีและลวดลายของทางเดินควรเป็นแบบง่ายๆ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนควรมีที่
สังเกตตรงทางเดินที่ไม่สะท้อนแสงตลอดแนวขอบทางเดินซึ่งกว้างไม่ต่ำกว่า 0.610 เมตร ควรใช้
วัสดุที่มีพื้นผิวแตกต่างกันตรงทางแยก จะช่วยคนที่มีสายตาเลือนรางได้ดีขึ้น และหากทางเดินมา
ประจบกันมีลักษณะเป็นรูปตัวที (T) ให้ทำทางลาดจากทั้ง 3 ทิศทาง

5) ทางข้าม ต้องมีทางลาดจากทางเดินสู่ถนน ในบริเวณทางข้ามไม่ควรมี
ท่อน้ำตรงทางเดินและทางข้าม หากจำเป็นต้องมีควรมีสัญลักษณ์เตือนที่เห็นได้ชัดเจนตรงขอบทางลาด
ควรมีพื้นผิวและสีที่แตกต่างออกไป อาจไม่ต้องใช้สีทา แต่ใช้วัสดุที่แตกต่างออกไป เช่น ใช้หินแกรนิต
สีเทาอ่อนตรงขอบทางลาดบนถนนแอสฟัลต์สีดำ เป็นต้น

6) ลานจอดรถ ควรมีที่จอดรถให้ใกล้กับตัวอาคารมากที่สุดและควรทำ
เครื่องหมายสากลที่บอกให้คนพิการทราบว่าเขาสามารถใช้สถานที่นั้นได้ โดยเฉพาะสำหรับคน
ที่ต้องใช้เก้าอี้รถเข็น ช่วงจอดรถสำหรับรถแต่ละคันควรกว้าง 3.660 เมตร (12 ฟุต) เพื่อให้คนพิการ
ที่ใช้เก้าอี้รถเข็นขึ้นผ่านได้

7) เกาะกลางถนน ใช้เกณฑ์เดียวกับทางเดิน

8) ต้นไม้ หลีกเลียงการปลูกต้นไม้ที่ให้ผลหรือเมล็ดที่มีหนามซึ่งอาจร่วงตกลงพื้น หรือปลูกต้นไม้ที่มีรากโผล่เหนือพื้นดินใกล้ทางเดิน ควรปลูกต้นไม้ห่างจากทางเดินอย่างน้อย 2.140 เมตร (7 ฟุต) และมีรั้ว อิฐ ซีเมนต์ ล้อมรอบบริเวณต้นไม้สูงพอที่จะป้องกันไม่ให้คนพิการตกลงไปในหลุมปลูกต้นไม้

9) ร่องน้ำ ไม่ควรมีร่องน้ำบนทางเดิน หากจำเป็นต้องมีช่องตะแกรงปิดร่องน้ำ ช่องตะแกรงไม่ควรกว้างเกิน 1.30 ซม. เพื่อป้องกันไม่ให้ปลายไม้เท้า ไม้ค้ำยันหรือล้อรถเข็นตกลงไปในช่องตะแกรง

2.1.2 เกณฑ์มาตรฐานการจัดภายในอาคาร

1) ประตู ประตูทั้งหมดควรเปิดได้ง่าย และหากประตูเป็นแบบปิดเองก็ควรปิดอย่างช้าๆ เพื่อให้เวลาแก่คนพิการได้ผ่านช่องประตูเข้ามา ประตูควรเปิดกว้างอย่างน้อย 0.815 เมตร และควรเปิดอ้าได้ ประตูสองบานไม่เหมาะสำหรับคนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หากจำเป็นต้องมีก็ควรเปิดได้ง่าย ประตูแต่ละบานควรกว้างอย่างน้อย 0.815 เมตร นอกจากนี้ควรมีวัสดุพวงยางทาบด้านล่างของประตูสูงขึ้นมาจากพื้น 0.460 เมตร เพื่อสามารถใช้ไม้ค้ำยันไม้เท้า เครื่องช่วยเดินหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของเก้าอี้รถเข็นดันได้ ที่ตั้งประตูควรเป็นท่อนยาวตามแนวตั้งแทนที่จะเป็นลูกบิดทรงกลมเล็กๆ เพื่อช่วยให้คนพิการที่ต้องใช้เก้าอี้รถเข็นเปิดประตูได้ในระดับต่างกัน และควรมีสื่อที่แตกต่างจากส่วนอื่นของประตู เพื่อคนที่มียาตาเลือนรางเห็นได้ง่าย หากเป็นประตูกระจกควรมีเครื่องหมายบอกไว้ เช่น ใช้สีที่ตัดกับสีของประตู เพื่อช่วยให้คนที่มียาตาเลือนรางมองเห็นได้ชัดขึ้น ไม่ควรมีธรณีประตู หากจำเป็นต้องมีไม่ควรสูงเกิน 0.635 ซม. เพราะคนพิการที่ใช้เก้าอี้รถเข็นไม่สามารถเข็นเข้าออกได้หากสูงกว่านี้ และควรมีสัญลักษณ์ เตือนว่าเป็นธรณีประตู

2) ทางลาด (ทั้งภายในและภายนอกอาคาร) พื้นของทางลาดควรทำด้วยวัสดุที่ไม่ลื่น เช่น ซีเมนต์ ความชันสูงสุดควรเป็น 1 : 12 กว้างอย่างน้อย 0.815 เมตร ที่จับควรมีความยาวตลอดทางลาดทั้งด้านบนและล่างออกไปอีกไม่น้อยกว่า 0.300 เมตร และปลายราวจับทั้ง 2 ข้าง ควรงอเข้าหรือลง บริเวณด้านล่างของทางลาดควรมีพื้นที่ระดับเดียวกันต่อไปอีก 1.800 เมตร และด้านบน 1.220 เมตร ถ้าทางลาดยาวมากควรมีพื้นที่ระดับเดียวกันคั่นทุก 9.145 เมตร หรือเมื่อเป็นทางเลี้ยวก็ต้องเป็นพื้นที่มีระดับเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยและเพื่อให้คนพิการหยุดพัก ความยาวของพื้นที่ที่คั่นอย่างน้อย 1.220 เมตร ความกว้างเท่าทางลาดสำหรับคนพิการที่ต้องใช้เก้าอี้รถเข็นความชันควรเป็น 1 : 20 ฉะนั้นหากไม่สามารถมีทางลาดที่มีความชันตามเกณฑ์มาตรฐาน ก็ควรมีทางลาดที่มีความชัน 1 : 20

3) บันได หากสามารถเลี้ยงได้ไม่ควรมีบันได สำหรับคนพิการที่สามารถใช้บันไดได้ ชั้นบันไดควรมีลักษณะมน และส่วนยื่นของพื้นชั้นบันไดแต่ละชั้นไม่ควรเกิน 0.040 เมตร (1 3/5 นิ้ว) บันไดแต่ละชั้นควรสูงไม่เกิน 0.190 เมตร (7 1/2 นิ้ว) ถ้าเป็นบันไดที่อยู่ภายในอาคาร และไม่เกิน 0.165 เมตร (6 1/2 นิ้ว) ถ้าเป็นบันไดภายนอกอาคาร แต่หากน้อยกว่า 0.105 เมตร (4 นิ้ว) ก็จะเป็นอันตรายได้ ชั้นบันไดภายในอาคารควรกว้างอย่างน้อย 0.255 เมตร (10 นิ้ว) และภายนอกอาคารควรกว้างอย่างน้อย 0.280 เมตร (11 นิ้ว) ความสูงของบันไดไม่ควรเกิน 2.440 เมตร (8 ฟุต) ควรมีสัญลักษณ์เตือนที่สัมผัสได้ เพื่อบอกให้ทราบว่าทางเดินข้างหน้าจะเป็นบันไดลงไปสู่ชั้นล่าง ควรมีราวจับทั้ง 2 ข้างของบันได (ใช้มาตรฐานเดียวกับราวจับตรงทางลาด) นอกจากนี้ราวจับควรสูงกว่าชั้นบันไดประมาณ 0.815 เมตร (2 ฟุต 8 นิ้ว) ถึง 0.915 เมตร (3 ฟุต) และหากมีเด็กจำนวนมากที่ต้องใช้บันได ควรมีราวจับอีกอันที่สูงจากชั้นบันได 0.610 เมตร (24 นิ้ว) ง. ทางเดินสาธารณะภายในตัวอาคาร ควรมีราวจับอย่างน้อย 1 ด้านและ 2 ระดับ คือ สูงจากพื้น 0.660 เมตร (26 นิ้ว) และ 0.815 เมตร (32 นิ้ว) เส้นผ่าศูนย์กลางของราวจับไม่ควรเกิน 0.040 เมตร (1 1/2 นิ้ว) และสามารถจับได้สะดวก ควรห่างจากฝาผนังประมาณ 0.040 เมตร (1 1/2 นิ้ว) ทางเดินควรกว้าง 2.430 เมตร (8 - 12 ฟุต) และไม่ควรมีสิ่งกีดขวาง

4) พื้น ควรเป็นพื้นเรียบแต่ไม่ลื่น ทำด้วยวัสดุที่ไม่กะเทาะหรือหลุดง่าย พื้นที่ดีที่สุดควรเป็นพื้นยาง ไม่ควรใช้วัสดุที่เป็นมันและสะท้อนแสง และหากพื้นบริเวณใดเป็นอันตรายต่อคนที่มีความบกพร่องทางการเห็นก็ควรมีสัญลักษณ์เตือนบอกที่สามารถสัมผัสได้

5) แสงสว่าง แสงสว่างที่ใช้สำหรับคนทั่วไปเพียงพอแล้วสำหรับคนพิการทั่วไป แต่สำหรับผู้มีสายตาเลือนรางต้องใช้ไฟที่มีแสงสว่างมากกว่าปกติ ควรใช้วัสดุที่พื้นผิวมีคุณสมบัติในการจัดแสงสะท้อน แสงส่องเข้าตาหรือเงา และควรใช้แสงสว่างบอกตำแหน่งบันได ราวจับทางแยก นอกจากนี้ควรหลีกเลี่ยงการใช้ไฟกะพริบ

6) ห้องน้ำ ควรกว้างอย่างน้อย 1.525 เมตร (5 ฟุต) และลึก 1.525 เมตร (5 ฟุต) ควรมีราวจับตรงด้านข้างและด้านหลังของโถส้วม ซึ่งทำด้วยท่อเหล็กยาวอย่างน้อย 0.610 เมตร (2 ฟุต) มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.032 - 0.038 เมตร (1 1/4 - 1 1/2 นิ้ว) เพราะคนพิการจะทิ้งน้ำหนักลงบนราวจับมากเวลาใช้ส้วม ราวจับด้านหลังโถส้วม ควรสูงจากที่นั่งโถส้วมประมาณ 0.280 เมตร (11 นิ้ว) สำหรับราวจับด้านข้างให้ติดท่ามุม 50 องศา กับพื้น ที่กอดตรงโถส้วมควรติดกับฝาผนังห้องน้ำ เพราะคนพิการที่ใช้เก้าอี้รถเข็นสามารถกดได้ง่าย ที่นั่งโถส้วมควรสูงจากพื้น 0.255 เมตร (10 นิ้ว) สำหรับห้องน้ำผู้ชาย ที่บัสสาวะไม่ควรสูงเกิน 0.485 เมตร (19 นิ้ว) จากพื้นอ่างล้างมือ ควรสูงจากพื้น 0.610 เมตร (2 ฟุต) กระจกควรสูงจากระดับพื้น 0.915 เมตร (3 ฟุต) ถ้าจำเป็นควร

ติดกระจก 2 ระดับ กระจกเซ็ดมือและสปูควรวางในที่ต่ำพอที่คนพิการใช้เก้าอี้รถเข็นเอื้อมถึง มีการถ่ายเทอากาศอย่างเพียงพอ มีแสงสว่างอย่างน้อย 30 แรงเทียน ก๊อกน้ำควรมีสีชัดเจนหรือตัวอักษรนูนขึ้นมาให้สัมผัสได้ในห้องน้ำสิ่งสำคัญคือ ประตูห้องน้ำควรวาง 0.815 เมตร(32 นิ้ว) ควรเปิดออกด้านนอก และที่ล็อกประตูควรเปิดออกได้จากภายนอกในกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน พื้นห้องน้ำควรเป็นระดับเดียวกันทั้งหมด และถ้ามีแต่โถส้วมแบบนั่งของๆ ก็อาจดัดแปลงทำเป็นที่นั่งสูงขึ้นและเลื่อนเข้าไปคร่อมเมื่อใช้

7) โทรศัพท์ ควรติดตั้งให้ต่ำพอสำหรับคนพิการที่ใช้เก้าอี้รถเข็นเอื้อมไปหยิบหูฟังและหมอนหมายเลขโทรศัพท์ได้ โทรศัพท์สูงจากพื้นประมาณ 1.625 เมตร(64 นิ้ว) หากเป็นโทรศัพท์สาธารณะควรติดตั้งตรงฝาผนังและหากเป็นตู้ก็ไม่ควรมีประตูและไม่ยกพื้น ซึ่งทำให้คนพิการที่นั่งเก้าอี้รถเข็น เข็นเข้าไม่ได้ ควรใช้แสงสว่างอย่างน้อย 50 แรงเทียนส่องตรงที่หมอนและที่บอกวิธีใช้ และควรมีตัวเลขนูนเหนืออักษรเบอร์ล็กกำกับตรงที่หมอนหรือกดตัวเลข

8) สวิตซ์ไฟและปุ่มต่างๆ ควรให้ต่ำพอที่คนพิการที่ใช้เก้าอี้รถเข็นเอื้อมเปิดปิดได้ และมีอักษรเบอร์ล็กกำกับสำหรับคนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

9) ระบบเตือนภัย ควรเป็นระบบที่ทั้งได้ยินและมองเห็น เสียงควรดังพอที่คนหูตึงจะได้ยิน และระบบเตือนภัยที่มองเห็น ควรจัดเป็นแสงกระพริบน้อยกว่า 5 ครั้งต่อวินาที มีประตูทางออกฉุกเฉินจัดไว้ให้คนที่มีความบกพร่องทางการเห็นสามารถสัมผัสและทราบได้ว่าเป็นประตูทางออกฉุกเฉิน

10) ลิฟต์ หากคนพิการอาศัยอยู่ภายในอาคารที่มีสองชั้นขึ้นไป ควรมีลิฟต์ขนาด 2.325 เมตร (25 ตารางฟุต) ปุ่มกดควรอยู่ต่ำพอที่คนพิการที่นั่งเก้าอี้รถเข็นสามารถกดได้ คือ อยู่สูงไม่เกิน 1.220 เมตร (4 ฟุต) จากพื้น ประตูลิฟต์ควรเปิดกว้างได้อย่างน้อย 0.815 เมตร (2 ฟุต 8 นิ้ว) และเปิดนาน 3 - 4 นาที ควรมีราวจับทั้ง 3 ด้านภายในลิฟต์และสูงจากพื้น 0.915 เมตร (3 ฟุต) ปุ่มกดภายในลิฟต์ ควรอยู่สูงจากพื้นไม่เกิน 1.500 เมตร (4 ฟุต 11 นิ้ว) และอยู่ห่างจากฝาประตู 0.510 เมตร (1 ฟุต 8 นิ้ว) ควรมีอักษรเบอร์ล็กกำกับที่ปุ่มกดและมีเสียงบอกว่าลิฟต์ขึ้น (หนึ่งครั้ง) หรือลง (2 ครั้ง) และลูกศรบอกว่าขึ้นหรือลง ควรมีแสงที่เห็นได้ชัดเจนเมื่อกดควรมีเสียงบอกว่าลิฟต์ขึ้นลงขึ้นไหนและควรมีแสงสว่างภายในลิฟต์อย่างน้อย 5 แรงเทียน

2.2 บุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็ก ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรอื่นในโรงเรียน โรงเรียนทั่วไปที่มีการจัดการเรียนร่วมผู้บริหารจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในโรงเรียนที่จะเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนพิการหรือที่ที่มีความบกพร่องเรียนร่วมในโรงเรียน หากทางโรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนไว้แล้วผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วมให้คณะกรรมการโรงเรียนทราบและพิจารณาแต่งตั้ง

คณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ซึ่งควรประกอบด้วย ผู้บริหารผู้เชี่ยวชาญ ครูทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรภายนอก เพื่อกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วม แนวทางการดำเนินงาน จัดสรรงบประมาณ บทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน และรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม เมื่อคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนประชุม กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานในการจัดการเรียนร่วมเรียบร้อยแล้ว ทางโรงเรียนต้อง จัดการประชุมชี้แจงถึงนโยบายของโรงเรียนและมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยให้ ถือเป็นปริมาณงาน พร้อมทั้งให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและร่วมเป็นเจ้าของโครงการ นอกจากนี้ทางโรงเรียนต้องจัดทำป้ายประกาศนำเสนอในลักษณะของโปสเตอร์ แผ่นพับ วิดีโอ หรือจัดป้ายนิเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการให้บุคคลที่เกี่ยวข้องรับทราบเกี่ยวกับนโยบาย ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองของเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องอาสาเป็นวิทยากร หรือหากมี กิจกรรมการดำเนินงานด้านคนพิการในสังคมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนร่วมจะได้เผยแพร่ ให้ทุกคนรับทราบครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษต้องเป็นที่ปรึกษาซึ่งกันและกัน โดยทำงาน ร่วมกันเป็นทีม

สรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสมจะสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน เช่นสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ อาคารเรียน ห้องเรียนภูมิทัศน์บริเวณ รอบๆ โรงเรียนรวมถึง สิ่งสาธารณูปโภคอื่นๆ เช่น การจัดทำทางลาด การสร้างห้องน้ำ และบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญ ในชีวิตของเด็ก ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียนที่มีส่วนร่วมให้ความร่วมมือ พัฒนาระบบการจัดการของคณะกรรมการจัดการเรียนร่วม

3. กิจกรรมการเรียนการสอน (A : Activities)

กิจกรรมการเรียนการสอน คือ กิจกรรมภายในและภายนอกห้องเรียนเป็นส่วนหนึ่ง ของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปและนักเรียนพิการหรือที่ม ีความบกพร่องได้รับการพัฒนา ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งประกอบด้วย

3.1 การบริหารจัดการหลักสูตร แบ่งออกเป็น

3.1.1 การปรับหลักสูตรทั่วไป คือ ปรับหลักสูตรที่ใช้กับนักเรียนทั่วไปใช้กับ นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เช่น สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นอาจปรับ จากการวาดรูปมาเป็นการปั้นแทน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจปรับให้ ไม่ต้องอ่านออกเสียง

3.1.2 การจัดทำหลักสูตรเฉพาะ คือ หลักสูตรที่เป็นแนวทางการศึกษาตั้งแต่ ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรสำหรับหรือหลักสูตรคู่ขนาน) ซึ่งถือเป็น หลักสูตรเฉพาะบุคคล โดยพิจารณาจากระดับของความพิการจากแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

ของนักเรียน โรงเรียนอาจประยุกต์ตามแนวทางของกรมวิชาการ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลายคนไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามหลักสูตรทั่วไปจึงจำเป็นต้องจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยเฉพาะ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ค่อนข้างรุนแรงจะต้องมีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะ ซึ่งไม่ใช่หลักสูตรตัดต่อหรือนำหลักสูตรในระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะค่อยๆ ลดลง แต่ถ้าเป็นเรื่องของทักษะการดำรงชีวิต ทักษะการเตรียมความพร้อมในด้านอาชีพจะต่ำในช่วงแรกๆ แล้วจะค่อยๆ เพิ่มมากขึ้น โดยการจัดเป็นชั้นเรียนทั่วไปให้มีลักษณะคู่ขนานไปกับระดับชั้นเรียนที่เพื่อนนักเรียนทั่วไปเรียนอยู่

3.1.3 การจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็นให้แก่เด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง เช่น ทักษะการดำรงชีวิต ได้แก่ การรับประทานอาหารการดูแลบ้านเรือน การทำความสะอาดร่างกาย การไปซื้อของ การใช้โทรศัพท์สาธารณะการใช้บริการของไปรษณีย์ ธนาคาร ทักษะการอ่านเขียนอักษรเบรลล์ ทักษะการทำความสะอาดคุ่นเคียบสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว ทักษะการใช้แว่นขยาย สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติก ภาษามือสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นต้น

3.2 แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) เป็นแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องต้องการ เรียกชื่อย่อว่า IEP กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจะต้องจัดทำ IEP ให้กับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นเฉพาะบุคคลทุกคน โดยต้องตรวจสอบเพื่อบ่งชี้ จุดเด่นและจุดด้อยของนักเรียน รวมถึงความต้องการจำเป็นพิเศษ นอกจากนี้กฎกระทรวงศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2545 โดยให้มีการจัดสรรงบประมาณแต่ละปีเป็นเงินอุดหนุนสำหรับคนพิการ ในอัตราที่มากกว่า แต่ไม่เกิน 5 เท่า ของเงินอุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรร ให้แก่นักเรียนทั่วไปต่อคนวัตถุประสงค์ในการใช้ IEP มีอยู่ 2 ประการ คือ

3.2.1 เป็นแผนการจัดการศึกษาที่เขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรสำหรับเด็กคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ IEP หรือที่ประชุมเด็กเฉพาะกรณีเกี่ยวกับเด็ก ใน IEP จะมีข้อมูลในการจัดเด็กเข้ารับบริการการศึกษาและบริการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

3.2.2 เป็นเครื่องมือในการจัดการกับกระบวนการตรวจสอบและกระบวนการสอนทั้งหมด ฉะนั้น IEP ในแง่ที่เป็นส่วนสำคัญของกระบวนการตรวจสอบและกระบวนการสอนจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลและวิธีการสอนเหตุผลในการจัดทำ IEP

1) เพื่อให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2545 และมาตรา 10 วรรค 3 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2545 ซึ่งกำหนดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และสิทธิในการรับบริการช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล

2) เพื่อประกันความเหมาะสมในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องตามความต้องการพิเศษทางการเรียนรู้ของเด็กแต่ละบุคคล

3) เพื่อประกันว่าได้มีการจัดบริการทางการศึกษาพิเศษต่างๆ ตามที่ระบุไว้จริง

4) เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการควบคุมและติดตามผลการให้บริการ

3.3 แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) เป็นแผนการสอนที่จัดขึ้นเฉพาะเจาะจงสำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องคนนั้นๆ ในวิชาหรือทักษะที่เป็นจุดอ่อน แผนการสอนเฉพาะบุคคลนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน IEP

3.4 การตรวจสอบทางการศึกษา (Educational Assessment) หมายถึง กระบวนการที่ใช้วิธีการต่างๆ หลายวิธี ในการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวกับนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ในการที่จะกำหนดปัญหาและหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการพฤติกรรม และร่างกายรวมทั้ง ตัดสินใจเกี่ยวกับนักเรียนในเรื่องการส่งต่อ การคัดแยก การกำหนดประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การวางแผนการสอน และการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน

3.5 เทคนิคการสอน เทคนิคการสอนที่ควรนำมาใช้กับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นพิเศษ มีดังนี้

3.5.1 การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) เป็นเครื่องมือ 2 อย่าง คือ เป็นเทคนิคการสอน และเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบหรือประเมินเด็กว่ามีทักษะในเรื่องนั้นๆ แล้วหรือไม่ การวิเคราะห์งาน สามารถใช้ได้หลายกรณี โดยทั่วไปคนหลายคนเข้าใจผิดคิดว่าการวิเคราะห์งานใช้สอนเฉพาะทักษะ การดำรงชีวิตหรือการฝีมือ ในการวิเคราะห์งานจะช่วยให้ครูตรวจสอบได้ว่าเด็กจะต้องมีพื้นฐานวิชาความรู้อะไรก่อนมาเรียนเนื้อหา

3.5.2 การสอนโดยเพื่อนช่วยสอน (Peer Tutoring) การสอนโดยเพื่อนช่วยสอน (Peer Tutoring) หมายถึง วิธีการสอนที่ให้นักเรียนช่วยสอนให้เพื่อเกิดการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ แบบตัวต่อตัว หรือ 1 : 1 โดยเพื่อนช่วยสอนอาจเป็นนักเรียนชั้นสูงกว่าหรือนักเรียนชั้นเดียวกันอายุเท่ากันแต่มีความสามารถสูงกว่ามาช่วยสอน

3.5.3 ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy System) ในการจัดการเรียนการสอน โดยเพื่อนช่วยเพื่อนในด้านวิชาการยังต้องอาศัยความร่วมมือของเพื่อนนักเรียนทุกคนในการส่งเสริมกำลังใจและช่วยเหลืออำนวยความสะดวกเพื่อนนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องในเรื่องทั่วไป เช่น นำทางไปห้องเรียน ห้องน้ำ และโรงอาหาร อ่านหนังสือบนกระดานหรือแผ่นใสสื่อสารกับผู้อื่น เขียนตัวอักษรปกติให้ เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าระบบเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นการฝึกทักษะทางสังคมระหว่างเพื่อนนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องและนักเรียนทั่วไป การจัดการเรียนการสอนระบบเพื่อนช่วยเพื่อนจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน นักเรียนทั่วไปได้เรียนรู้วิธีการช่วยเหลือบุคคลพิการหรือที่มีความบกพร่องที่ถูกต้องและเหมาะสมในขณะเดียวกัน นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องได้เรียนรู้วิธีการปฏิบัติต่อเพื่อนที่ให้ความช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกแก่ตนเองอย่างถูกต้องวิธีอย่างไรก็ตาม ครูผู้จัดการเรียนการสอนระบบเพื่อนช่วยเพื่อนพึงระมัดระวังปัญหาบางประการที่อาจเกิดขึ้นได้ ตัวอย่างเช่น นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องรอคอยเวลาที่จะมีผู้มาช่วยเหลือตลอดเวลา ส่วนนักเรียนผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อนช่วยเพื่อนอาจทุ่มเทเวลาในการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้เพื่อนมากเกินไป ในทางตรงกันข้ามนักเรียนผู้นั้นอาจเกิดความรำคาญและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเพื่อนได้ ในบางกรณีนักเรียนผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อนช่วยเพื่อนต้องการจะช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้เพื่อนอย่างเต็มที่หรือเกิดความรู้สึกว่าหากทำงานร่วมกันกับเพื่อนอาจต้องใช้มากกว่า จึงทำกิจกรรมต่างๆ แทนเพื่อนเกือบทุกกิจกรรมอาจส่งผลให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเกิดความรู้สึกว่าตนเองทำอะไรไม่ได้ดีพอและรู้สึกว่าตนเองด้อยค่าไปในที่สุด ดังนั้นครูผู้จัดการเรียนการสอนระบบเพื่อนช่วยเพื่อนจึงควรให้ความรู้ในการปฏิบัติตนระหว่างเพื่อนให้เข้าใจก่อน หากพบว่าเกิดปัญหาใดๆ ครูควรช่วยเหลือและแนะนำเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนระบบดังกล่าวเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

3.6 การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนในปัจจุบันใช้วิธีการทบทวนและปรับ IEP ปีละอย่างน้อย 2 ครั้ง รวมทั้งมีการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนโดยสรุปจาก IIP ที่ใช้สอนเด็กในแต่ละสาระการเรียนรู้ ทักษะ และกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะมีการระบุว่าประเมินโดยวิธีใดและใช้เกณฑ์อะไร โดยอาจนำเสนอในรูปของกราฟแท่ง กราฟเส้นประกอบการบรรยาย หรือคิดเป็นคะแนนและเกรดในชั้นประถมศึกษาครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษที่ร่วมกันสอนนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเรียนร่วมอาจแยกกันประเมินผลนักเรียน กล่าวคือ ครูแต่ละคนประเมินผลและให้เกรดนักเรียนเฉพาะส่วนของตนเอง พร้อมทั้งมีรายละเอียดเกี่ยวกับพัฒนาการของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องประกอบด้วยแล้วจึงนำ

ผลการประเมินของครูแต่ละคนมาตัดสินใจร่วมกัน วิธีนี้จะทำให้ผลการเรียนของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย รวมถึงพ่อแม่ของตัวนักเรียนเอง

3.7 การจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและชุมชน นอกจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดภายในชั้นเรียนและภายในโรงเรียนแล้ว ยังมีกิจกรรมนอกโรงเรียนซึ่งทางโรงเรียนควรมีการบริหารจัดการในเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัย ยานพาหนะ ที่พัก ฯลฯ เพื่อช่วยให้การเข้าร่วมกิจกรรมนอกสถานที่ของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ลักษณะกิจกรรมกับนักเรียนทั่วไปในสนามเด็กเล่น กิจกรรมห้องสมุดให้มีการปรับห้องสมุดโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information and Communication Technology : ICT) เข้ามาใช้ให้ประโยชน์เพื่อให้คนพิการทุกประเภทมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจัดให้มีบริการหนังสือในรูปแบบของหนังสือเสียง เป็นต้น

3.8 การประกันคุณภาพ

3.8.1 โรงเรียนควรจัดตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน โดยที่คณะกรรมการประกันคุณภาพ ควรมีขั้นตอนการทำงานดังนี้

1) ประชุมเพื่อแถลงนโยบายกับผู้บริหาร ครู บุคลากรอื่นในโรงเรียนและ
ผู้ปกครอง

2) จัดทำปัยนิเทศ แผนพับเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบนโยบาย

3) ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับองค์ประกอบหรือตัวบ่งชี้ และเกณฑ์
ในการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมอย่างชัดเจน

4) กำหนดกิจกรรมการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม

(1) การจัดอบรมบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม

(2) จัดห้องสอนเสริม

(3) จัดประชุมครู/ผู้ปกครองอย่างน้อย 2 ครั้ง/ 1 ปีการศึกษา

(4) จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

(5) จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP)

(6) ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม รวมทั้งดูความสอดคล้อง
ของวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมด้วย

(7) นำเสนอผลการประกันคุณภาพให้ผู้บริหารและบุคลากรอื่นๆ ทราบ

(8) หากมีหน่วยงานภายนอกมาขอดูแลผลการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม ก็สามารถนำเสนอผลการประกันคุณภาพให้แก่หน่วยงานภายนอกได้รับทราบ
กลไกในการดำเนินงาน

(9) กลไกในการดำเนินงาน เมื่อคณะกรรมการประกันคุณภาพ ได้มีการประชุมและรับทราบนโยบายร่วมกันแล้ว การดำเนินงานในเรื่องการกำหนดระบบ การประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมนั้นเป็นระบบการประเมินผลภายใน โดยให้ความสำคัญกับการประเมินตนเอง (Self - Evaluation) กระบวนการในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของโรงเรียน ในด้านการจัดการเรียนร่วมนั้น จะต้องเริ่มจากขั้นตอนดังนี้

- การวางแผน (Plan) การวางแผนเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการจัดการเรียนร่วม เนื่องจากจัดการเรียนร่วมนั้นต้องมีบุคคลหลายกลุ่มเข้ามาทำงานร่วมกันตั้งแต่ผู้บริหาร ครูทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครองนักเรียนทั่วไปและนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องซึ่งการทำงานในลักษณะนี้ เราเรียกว่า Collaboration

- การปฏิบัติงาน (Do) การปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดขึ้น ซึ่งขณะทำงานจะต้องมีแผนงานที่เป็นรูปธรรม มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงานอย่างชัดเจน อาจจัดทำเป็น ปฏิทินการปฏิบัติงาน โดยกำหนดวัน เดือน ปี ของการเริ่มต้นปฏิบัติงานและกำหนดวันสิ้นสุดเพื่อจะได้วัดและประเมินผลการปฏิบัติงานในขั้นต่อไป

- การตรวจสอบ (Check) การตรวจสอบตนเองนั้นต้องมีฐานข้อมูลในการรับอย่างชัดเจน ขณะทำงานต้องกำหนดองค์ประกอบหรือตัวชี้วัด รวมทั้งเกณฑ์ในการชี้วัดที่ชัดเจน ขณะทำงานอาจกำหนดองค์ประกอบและเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง

- การปรับปรุงแก้ไข (Action) การปรับปรุงแก้ไขเกิดจากการตรวจสอบขั้นตอนการปฏิบัติงานจากการประเมิน แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

- การรายงานผลการประเมิน ขณะทำงานจะต้องจัดรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report) กำหนดแบบการนำเสนอและรูปแบบการเผยแพร่โดยต้องเผยแพร่ให้บุคลากรทุกกลุ่มและทุกคนรับทราบ

(10) กิจกรรมการประกันคุณภาพ การจัดกิจกรรมการประกันคุณภาพนั้น จะต้องมีการประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับบุคลากรทุกกลุ่ม ถือว่าการประชุมหรือการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมเป็นกิจกรรมแรกที่คณะกรรมการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมจะต้องทำ จากนั้นควรมีการให้ข้อมูลสารสนเทศแก่บุคลากรทุกคนให้รับทราบ โดยมีวิธีการดังนี้

- จัดป้ายนิเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียน ซึ่งควรจัดเป็นระยะๆ แสดงให้เห็นผลการดำเนินงานของการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

- จัดทำแผนพับเพื่อประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในโรงเรียนและบุคคลทั่วไปได้รับทราบ
- จัดประชุมครู/ ผู้ปกครอง/ นักเรียน เพื่อให้รับทราบในเรื่องการประกันคุณภาพของการจัดการเรียนร่วม
- จัดอบรมครูให้มีความรู้ในเรื่องการจัดการเรียนร่วม ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ โดยอาจเชิญวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย
- ส่งครู/ บุคลากรไปอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการความรู้ในด้านการจัดการเรียนร่วม การศึกษาพิเศษ ตามหน่วยงานต่างๆ

3.9 การรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียนปฏิทินงานการรับคนพิการ (คณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา. 2543 : 38 - 39)

3.10 การจัดทำตารางเวลาให้บริการสอนเสริมจำนวนเด็กที่ครูสอนเสริมจะต้องให้บริการควรเริ่มจากจำนวน 5 - 6 คนในสัปดาห์แรกๆ แล้ว ค่อยๆ เพิ่มจำนวนเด็กขึ้นในสัปดาห์ต่อมาทีละสัปดาห์ แต่ควรจัดให้บริการตามจำนวนที่ต้องรับผิดชอบภายใน 6 สัปดาห์

สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอน คือการบริหารจัดการหลักสูตร การใช้ การปรับ และการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะ สำหรับนักเรียนพิการหรือนักเรียนที่มีความบกพร่องมากเป็นพิเศษ บุคคล กระบวนการเรียนการสอน การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล(Individualized Education Program : IEP) การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล(Individual Implementation Plan : IIP) การดำเนินการสอน เทคนิคการสอน การวัดประเมินผลและการรายงานผลความก้าวหน้าของนักเรียนต่อผู้ปกครองและชุมชน

4. เครื่องมือ (T : Tools)

เครื่องมือ หมายถึง สิ่งที่น่ามาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วมช่วยให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเกิดการเรียนรู้ และดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นการช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เครื่องมือดังกล่าวหมายถึงสิ่งต่อไปนี้

4.1 นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป็นการกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานและระบบการให้บริการที่ชัดเจนทำให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนและบุคคลทั่วไป รวมทั้งพ่อแม่รับรู้ว่ามีโรงเรียนมีโครงการเรียนร่วม ซึ่งควรกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาล

4.2 งบประมาณ โรงเรียนจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะเพื่อการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง

4.2.1 การสรรหาแหล่งเงิน อาจได้มาจากงบประมาณจาก ต้นสังกัด

ขั้นพื้นฐาน

- 1) งบประมาณประจำปีของโรงเรียนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
- 2) ชมรม/มูลนิธิ/สมาคม
- 3) องค์กรเอกชน
- 4) ชุมชน
- 5) ผู้ปกครอง
- 6) การจัดกิจกรรมหาทุนควรจัดขึ้นเดือนละ 1 ครั้ง ให้ผู้ปกครองของ

นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง

4.2.2 การจัดสรรงบประมาณ โรงเรียนต้องมีการประชุมวางแผนในการใช้จ่ายเงิน และมีการจัดสรรงบประมาณ (เงินนอกงบประมาณ) ซึ่งจะได้จากหน่วยงานอื่นๆ ที่ให้การสนับสนุนหรือจากการหาทุนของโรงเรียนเอง

4.2.3 ระบบบัญชีและการตรวจสอบ

4.2.4 การวิเคราะห์งบประมาณ โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) วางแผนในการใช้จ่ายเงิน
- 2) วิเคราะห์การใช้จ่ายเงินก่อนใช้จริง
- 3) นำไปใช้
- 4) วิเคราะห์การใช้จ่ายเงินหลังการใช้จริง
- 5) ประเมินการใช้จ่ายจริง

4.3 ระบบการบริหารจัดการ หากทางโรงเรียนได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนไว้แล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วม จัดตั้งคณะกรรมการวางแผน โดยนำเสนอให้มีการแต่งตั้งผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าร่วมเป็นกรรมการเพิ่มอย่างน้อย 1 คน และในคณะกรรมการโรงเรียนควรมีผู้ปกครองของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าร่วมในคณะกรรมการด้วยอย่างน้อย 1 คน จัดประชุมบุคลากรและผู้ปกครองนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน โดยให้มีอำนาจหน้าที่ กำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วมเพื่อเสนอผู้บริหารโรงเรียนและคณะกรรมการโรงเรียน กำหนดแนวทางการดำเนินงานจัดสรรงบประมาณ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน กำหนดรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม และร่วมมือกับหน่วยงานและบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง แต่งตั้งผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนร่วมแทนหัวหน้าโครงการทำหน้าที่ประสานงานและเลขานุการของคณะกรรมการจัดการเรียนร่วม 1 คนแต่งตั้งคณะจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลประมาณ 5 - 7 คน ต่อเด็ก 1 คน โดยมีผู้อำนวยการ

และมีครูหรือตัวแทนครูที่สอนนักเรียนพิการครูการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง นักจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญอื่นที่เกี่ยวข้องและพ่อหรือแม่ของเด็กร่วมเป็นกรรมการ โดยให้ครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้ประสานงานในการจัดทำ IEP และดำเนินการสอนตาม IEP โดยจัดทำ IEP สำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง

4.4 กฎกระทรวง ได้แก่ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

4.5 เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) หมายถึง เทคโนโลยีที่คนพิการใช้ ซึ่งได้มีการพัฒนาและการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีเพื่อช่วยให้คนพิการดำรงชีวิตอิสระสามารถปฏิบัติงานและผลิตงานต่างๆ ออกมาได้ เรียกว่า เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก โดยอาจจะเป็นเทคโนโลยีระดับพื้นฐานหรือระดับสูงก็ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเครื่องมือที่สามารถหาซื้อได้ตามร้านค้าทั่วไป เช่น โทรศัพท์ที่หน้าปัดมีตัวเลขและตัวอักษรขนาดใหญ่เพื่อช่วยให้คนที่เห็นเลือนรางเห็นได้ชัดเจนขึ้น สรุปได้ว่า เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก หมายถึงเทคโนโลยีที่คนพิการเลือกใช้เพื่อช่วยในการปฏิบัติงานและดำรงชีวิตอิสระให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.6 สิ่งอำนวยความสะดวก (Accessibility) หมายถึง อุปกรณ์ เครื่องมือ โครงสร้างทางสถาปัตยกรรม สิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยให้คนพิการแต่ละประเภทได้รับการศึกษาโดยสะดวกและสอดคล้องตามความจำเป็นของแต่ละบุคคล

4.7 สื่อ หมายถึง สื่อทางการศึกษา ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาหรือเครื่องมือช่วยให้คนพิการเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมเกิดความเข้าใจดีขึ้นและรวดเร็ว

4.8 บริการ หมายถึง บริการต่างๆ ที่ช่วยสนับสนุนการศึกษาของคนพิการแต่ละประเภท เช่น บริการฝึกอบรม บริการเตรียมความพร้อมทางการเรียนรู้ บริการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

4.9 คำรา อาจจัดทำในรูปแบบอื่นที่นอกเหนือไปจากตัวพิมพ์ เช่น หนังสือเสียงสำหรับคนตาบอด และนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เป็นต้น

4.10 ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา หมายถึง มาตรการอื่นที่นอกเหนือจากสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ ที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของคนพิการ

4.11 ครูการศึกษาพิเศษ หมายถึง ครูที่ได้รับการศึกษาสาขาการศึกษาพิเศษในระดับปริญญาตรีขึ้นไปหรือผู้ที่ได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูเดินสอน ครูสอนเสริม หรือครูสอนนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องในชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไป

สรุปได้ว่า เครื่องมือ คือ สิ่งนำมาเป็นในการบริหารจัดการเรียนร่วมช่วยให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเกิดการเรียนรู้ และดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นการช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพได้แก่ นโยบาย งบประมาณ ระบบการบริหารจัดการ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่ออุปกรณ์ สื่อสิ่งพิมพ์ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา การบริการ บริการสอนเสริม กิจกรรมบำบัดและกายภาพบำบัด การจัดการศึกษาพิเศษ และนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า แนวคิดการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ไม่เพียงแต่ทำให้นักเรียนพิการหรือผู้ที่มีความบกพร่องมีพัฒนาการดีขึ้นเท่านั้นและเด็กปกติก็มีผลสัมฤทธิ์ดีขึ้นด้วย เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีต่อกัน ทำให้เด็กปรับพฤติกรรมตนเองให้เหมาะสม ลดความรุนแรง เด็กพิเศษมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ได้พัฒนาการทางสังคม พัฒนาทักษะ ทั้งด้านการสื่อสารและทางวิชาการ ทำให้พฤติกรรมเป็นไปตามความเหมาะสม โดยโรงเรียนต้องบริหารองค์ประกอบหลัก 4 ประการ คือ ผู้เรียน หรือ นักเรียน (S : Students) สภาพแวดล้อม (E : Environment) กิจกรรมการเรียนการสอน (A : Activities) และเครื่องมือ (T : Tools)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยต่างประเทศ

ไบรท์ (Bright, 1986 : 47 - 48 ; อ้างถึงใน เกษม ทองสัมฤทธิ์, 2540 : 45) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของโครงการเรียนร่วมที่ประสบผลสำเร็จ โดยได้จัดทำแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของโครงการที่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งได้รวบรวมลักษณะที่สำคัญ 6 ประการ คือ 1) การฝึกเตรียมเพื่อการเรียนร่วม 2) เจตคติเชิงบวกต่อการเรียนร่วม 3) การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้รับการฝึกเพื่อทำความคุ้นเคย 4) สัดส่วนของจำนวนครูและ นักเรียนที่เหมาะสม 5) การจัดให้มีบริการเสริมเพื่อสนับสนุนการเรียนร่วมและ 6) การประเมินเด็กได้เร็วที่สุด และการควบคุมติดตามผล ส่วนที่สอง เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อโครงการเรียนร่วมผลการศึกษา พบว่า โครงการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จนั้น จะมีลักษณะทั่วไป 3 ประการ คือ 1) เจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วม 2) การจัดประสบการณ์ให้ได้รับการฝึกเพื่อทำ ความคุ้นเคย 3) การจัดให้บริการเสริมเพื่อสนับสนุนการเรียนร่วม และนอกจากนั้นพบว่า การจัดประสบการณ์ให้ได้รับการฝึกเพื่อทำความคุ้นเคย สัดส่วนของครูต่อจำนวนนักเรียนที่เหมาะสม (ซึ่งไม่แตกต่างจากชั้นเรียนปกติ) และการประเมินเด็กได้เร็วที่สุด และการควบคุมติดตามผลที่ให้อยู่ในโครงการยังจัดอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

แบลคแมน (Blackman, 1990 : 53 ; อ้างถึงใน มัจฉริ โอสถานนท์, 2538 : 29) ได้ศึกษาทัศนคติของครูจากโรงเรียนในชนบท โรงเรียนในเขตชานเมือง และ โรงเรียนในเขตชั้นใน ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษและพบว่าครูจากโรงเรียนทั้ง 3 เขต มีทัศนคติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาจากประสบการณ์ในการสอนของครู พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 5 ปีขึ้นไป มีทัศนคติในทางบวกมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี ผู้วิจัยยังพบว่าครูที่สอนในโครงการเรียนร่วมต้องการข้อมูลตลอดจนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังนั้น การเปิดอบรมครูก่อนเปิดดำเนินการโครงการเรียนร่วมจึงเป็นสิ่งจำเป็น

จัฟเฟอร์ (Juffer, 1991 : 135 ; อ้างถึงใน ทองคำ ผดุงสุข, 2531 : 51) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีต่อการเรียนร่วมในรัฐวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา และพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ พอใจในโครงการเรียนร่วมที่โครงการจัดให้ ซึ่งเป็นโครงการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ แต่ยังมีผู้ปกครองส่วนหนึ่งซึ่งเป็นส่วนน้อยไม่พอใจกับโครงการเรียนร่วมแบบเต็มเวลา (Full Integration) และต้องการให้บุตรธิดาของตนเรียนในชั้นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ ผู้วิจัยยังพบอีกว่า ทัศนคติต่อการเรียนร่วมมีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อวิธีอบรมเลี้ยงดูบุตรของผู้ปกครอง กล่าวคือ ผู้ปกครองที่เลี้ยงลูกแบบตามใจ มีทัศนคติในทางลบต่อการเรียนร่วมเต็มเวลา มากกว่าผู้ปกครองที่เลี้ยงลูกแบบประชาธิปไตย ผู้ปกครองกลุ่มแรกมีความประสงค์จะให้บุตรเรียนในห้องพิเศษ ซึ่งเป็นห้องสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ ส่วนผู้ปกครองกลุ่มหลังต้องการให้บุตรของตนเรียนร่วมเต็มเวลา

ฮีดดีน (Hedeen, 1995 : 8) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับการให้การสนับสนุนการเรียนร่วม จากการศึกษาพบว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติ ที่ได้รับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เหมาะสม และให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น และสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนในวัยเดียวกันได้ดีขึ้น

วิลเลียมส์ (Williams, 1988 : Abstract ; อ้างถึงใน จุฑาทัก มีฉลาด, 2546 : 58) ได้ทำการวิจัยเรื่องการรับรู้ของครูในชั้นเรียนปกติในเรื่องการเตรียมตัว เพื่อทำงานในชั้นเรียนร่วม ในฐานะเป็นรายวิชาที่เตรียมก่อนการเข้าปฏิบัติงาน พบว่า ครูที่จะปฏิบัติงานในชั้นเรียนร่วมของเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติจะต้องมีความเข้าใจ ความต้องการของเด็กพิการเป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นในด้านของความต้องการแสดงความสามารถให้คนอื่นได้ประจักษ์ ความต้องการความก้าวหน้า

ทางวิชาการและอาชีพ ความต้องการเพื่อน ครูที่รักและเอาใจใส่ตลอดจนความต้องการ ความช่วยเหลือ ทางด้านทุนการศึกษา การรักษาพยาบาลความพิการของตน

2. งานวิจัยในประเทศ

เบญจา ชลธารันนท์ (2548 : 72 - 79) ได้ประเมินระดับปฏิบัติงานตามโครงการสร้างชีวิต ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม 390 โรงเรียน ในการสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วม สู่ภาคปฏิบัติ เพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สำหรับเด็กและเยาวชนพิการพบว่า

2.1 ด้านนักเรียน ส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนพิการและ นักเรียนปกติ เช่นการประสานงานทางการแพทย์ การฝึกทักษะทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม และการเคลื่อนไหว การสื่อสาร การสังคม และการช่วยเหลือตนเอง สำหรับนักเรียนปกติมีการ ประชุมทำความเข้าใจ จัดกิจกรรมการสอนร่วมกัน จัดป้ายนิเทศ และสอดแทรกในขณะที่ทำการสอน เป็นต้น

2.2 ด้านสภาพแวดล้อม ส่วนใหญ่ดำเนินการปรับสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งใน และนอกอาคาร เช่น ปูกระเบื้อง ทาสี ปูเสื่อ บริการน้ำเย็น ปรับแสงสว่าง ทางขึ้นลง มุ้งลวด สนามเด็กเล่น ห้องน้ำ แหล่งเรียนรู้ สื่อ อุปกรณ์ ของเล่น ห้องเสริมวิชาการ ห้องเรียนการศึกษาพิเศษ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกและเพื่อความสวยงาม

2.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่ยังไม่มีการทำหลักสูตรเฉพาะ แต่มีการ ปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับนักเรียนพิการที่เรียนร่วมแต่ละบุคคลปรับยืดหยุ่นหลักสูตร ความยากง่ายให้เหมาะสมกับนักเรียน มีการจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติม เน้นทักษะการช่วยเหลือตนเอง เช่นการแต่งกาย การขับถ่าย การรับประทานอาหาร การใช้อุปกรณ์ของเล่น การพัฒนากล้ามเนื้อ การทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม การเคลื่อนไหว และการอ่านเขียนอักษรเบรลล์ เป็นต้น มีการ จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) เก็บข้อมูล นักเรียนใช้เทคนิควิธีสอนที่เหมาะสม จัดกิจกรรมนอกห้องและในชุมชน รายงานความก้าวหน้า การประกันคุณภาพ และการจัดตารางบริการเสริมให้โรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติ

2.4 ด้านเครื่องมือมีการจัดทำนโยบาย แผน โครงการ ระบบบริการ ชัดเจนจัดสรร งบประมาณ เฉพาะบุคคลในโรงเรียนมีส่วนร่วม จัดสภาพแวดล้อมให้มีขีดจำกัดน้อยที่สุดจัดสื่อ สำหรับนักเรียนพิการ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สามารถดำเนินการได้ระดับมากรวมทั้ง การพัฒนาบุคลากรโดยการอบรม ศึกษาดูงาน ฝึกทักษะเฉพาะด้าน ฝึกกิจกรรมบำบัดและจัดหา บุคลากรช่วยเหลือ เป็นต้นจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว สรุปได้ว่า การดำเนินการจัดการ เรียนร่วมนั้น โรงเรียนต้องมีการเตรียมความพร้อม กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย แผนงาน โครงการ ชัดเจน จัดระบบการดำเนินงานให้ครอบคลุมภารกิจ ปรับทัศนคติของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทั้งใน

และนอกโรงเรียนปรับหลักสูตรวิธีสอน การวัดผล การบริหารจัดการและการประสานงานในการจัดการ กับบุคลากรนอกโรงเรียน การดำเนินการดังกล่าวจะเน้นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนร่วม ระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติประสบผลสำเร็จ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็น แนวทางในการพัฒนาการดำเนินการจัดการเรียนร่วม และกำหนดยุทธศาสตร์การกำกับติดตามของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาต่อไป

นางลัทธน์ มีศิลป์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 พบว่า สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐาน การศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ในภาพรวม ส่วนใหญ่โรงเรียนมีการดำเนินงานทั้งในด้าน กระบวนการเรียนการสอนและด้านการบริหารจัดการ โดยในด้านกระบวนการเรียนการสอน มีการดำเนินงานมากที่สุดตามลำดับ คือ จัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่ส่งเสริมการเรียนร่วม วัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงเพื่อพัฒนานักเรียนเป็น รายบุคคล และวางแผนพัฒนา นักเรียนเป็นรายบุคคลโดยจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ส่วนที่ดำเนินงานน้อยที่สุด คือ จัด บรรยากาศส่งเสริมการเรียนร่วม สำหรับการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการมีการดำเนินงาน มากที่สุดตามลำดับ คือ ส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรด้านการศึกษาพิเศษ จัดกิจกรรม สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการเรียนร่วม และสนับสนุนให้ ครูการศึกษาพิเศษใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้อันที่ เหมาะสมกับผู้เรียน ส่วนที่ดำเนินงาน น้อยที่สุด คือ จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาพิเศษ ส่วนปัญหาการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ในภาพรวมส่วนใหญ่ โรงเรียนมีปัญหา การดำเนินงานทั้งในด้านกระบวนการเรียนการสอนและด้านการบริหารจัดการ โดยในด้าน กระบวนการเรียนการสอนมีปัญหาการดำเนินงานมากที่สุดตามลำดับคือ วางแผนพัฒนานักเรียน เป็นรายบุคคลโดยจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริม การเรียนร่วม และจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมและหรือฟื้นฟูสมรรถภาพนักเรียนเพื่อการเรียนร่วม ส่วนที่มีปัญหาการดำเนินงานน้อยที่สุด คือ จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถตามศักยภาพเป็น รายบุคคล สำหรับปัญหาการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการมีปัญหาการดำเนินงานมากที่สุด ตามลำดับ คือ สนับสนุนให้ครูการศึกษาพิเศษใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้อันที่ เหมาะสมกับผู้เรียน ส่งเสริมให้มีกิจกรรมพัฒนาครูการศึกษาพิเศษ และส่งเสริมการใช้สื่อ ทางการศึกษาพิเศษ ส่วนที่มีปัญหาการดำเนินงานน้อยที่สุด คือ จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก

ทางการศึกษาพิเศษ การเสริมแรงทางบวกและการปรับเปลี่ยนใหม่ สามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมศรี พนมวิจิตร (2546 : 89 - 91) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ด้านสื่อการเรียนการสอนมีปัญหาอยู่ในระดับมาก และด้านการวัดผลและประเมินผลมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด เปรียบเทียบปัญหาจำแนกตามขนาดโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อารีย์ เพลินชัยวานิช (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมดีเด่นของภาคเหนือตอนล่าง ปีการศึกษา 2548 พบว่าสภาพปัจจัยในการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมดีเด่นของภาคเหนือตอนล่าง ปีการศึกษา 2548 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ดีและจำเป็นของผู้บริหาร ด้านคุณลักษณะที่จำเป็นของครู ด้านการจัดหรือใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สภาพความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมดีเด่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกเป็นรายด้าน คือ ด้านความพึงพอใจที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนร่วมและความก้าวหน้าของเด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมดีเด่นในภาพรวม คือ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT) และด้านคุณลักษณะที่จำเป็นของครู (TEACHER)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548ค : บทคัดย่อ) ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรสำหรับบุคคลออทิสติกเพื่อสร้างหลักสูตรและศึกษาผลการใช้หลักสูตรผลการศึกษาพบว่า ในด้านหลักการของหลักสูตร 1) เป็นการจัดการศึกษาแบบองค์รวมประกอบด้วย การแก้ไขปัญหาอันเนื่องมาจากสภาพความบกพร่อง พร้อมส่งเสริมการพัฒนาการให้ครอบคลุมทุกด้าน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้ทางวิชาการโดยบูรณาการการเรียนรู้แทรกเข้าไปอยู่ในการจัดการเรียนการสอนได้ตลอดเวลา 2) เป็นการจัดการศึกษาที่สามารถจัดให้เหมาะสมกับผู้เรียนโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาจึงต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนเป็นเฉพาะบุคคล ในส่วนของ

การบริหาร การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโดยใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วม
 อย่างเป็นระบบและครอบคลุมองค์ประกอบในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
 โรงเรียนดำเนินงานโดยใช้กรอบแนวความคิดสำคัญ 2 ประการคือ การบริหารจัดการเรียนร่วม
 โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ซึ่งเน้นบริหารจัดการองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ
 นักเรียน สภาพแวดล้อม) กิจกรรมการเรียนการสอนและเครื่องมือและการบริหารโดยใช้โรงเรียน
 เป็นฐาน(School- Based Management-SBM)

บรรจง อักษรสา (2550 : 124 - 127) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหา
 การจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) สำหรับบุคคลออทิสติกในโรงเรียน
 แกนนำจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1-5 พบว่า 1) ผลการ
 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมสำหรับบุคคลออทิสติก โดยใช้
 โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่
 การศึกษาขอนแก่น เขต 1 - 5 จากความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษา ครูการศึกษา
 พิเศษ และครูผู้สอนนักเรียนทั่วไปโดยรวมและรายชื่อ พบว่า สภาพการดำเนินงานตามความคิดเห็น
 ของผู้บริหาร ครูการศึกษาพิเศษและครูผู้สอนนักเรียนทั่วไป ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
 โดยครูการศึกษาพิเศษเห็นว่าการดำเนินการมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน
 นักเรียนทั่วไป เมื่อแยกเป็นรายด้านตามโครงสร้างซีท (SEAT) พบว่า กลุ่มประชากรเป้าหมาย
 ทั้งสามเห็นว่า มีการดำเนินการด้านนักเรียนและด้านการจัดสภาพแวดล้อมมากที่สุดรองลงมาคือ
 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านเครื่องมือ 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา
 การดำเนินงานจัดการเรียนร่วมสำหรับบุคคลออทิสติก จากความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา
 ครูการศึกษาพิเศษและครูผู้สอนนักเรียนทั่วไปโดยรวมและรายชื่อ จากการศึกษาพบว่า
 ครูการศึกษาพิเศษ มีปัญหามากที่สุดรองลงมา คือ ครูผู้สอนนักเรียนทั่วไป และผู้บริหาร
 มีปัญหาน้อย โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งสามเห็นว่าปัญหาการเรียนร่วมตามโครงสร้างซีท (SEAT
 Framework) เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ด้านนักเรียนมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ
 เครื่องมือ และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดสภาพแวดล้อม 3) ผลการวิเคราะห์
 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมสำหรับบุคคลออทิสติก จากความคิดเห็นของ
 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูการศึกษาพิเศษและครูผู้สอนนักเรียนทั่วไปโดยรวมและรายชื่อ
 จากการศึกษาพบว่า ครูการศึกษาพิเศษ มีปัญหาที่สุดรองลงมา คือ ครูผู้สอนนักเรียนทั่วไป และ
 ผู้บริหารมีปัญหาน้อยที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งสามเห็นว่าปัญหาการเรียนร่วมตามโครงสร้างซีท
 เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ด้านนักเรียนมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือเครื่องมือ
 และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดสภาพแวดล้อม

วิวัฒน์ไชย ศรีวิวัฒน์ (2550 : 94 - 105) ได้ศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรีพบว่าสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีท ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีท (SEAT) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีจำแนกตามความคิดเห็นของครู ตามขนาดของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) โดยรวมพบว่าสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกวัน องค์ประกอบด้าน เครื่องมือ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 3) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) จำแนกตามประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรม โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกัน และจำแนกตามประสบการณ์ของครูที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมภายใต้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกัน

กึ่งกาญจน์ พุเกษม (2551 : 75 - 84) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความจำเป็นพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีพบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นต่อของสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ทั้งด้านนักเรียน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านเครื่องมือโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

พรพิมล ชื่นประสิทธิ์. (2551 : 53 - 56) ได้ศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของโรงเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของโรงเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ตามโครงสร้างซีท 4 ด้านในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อันดับแรกด้านเครื่องมือ อันดับสองด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อันดับสามด้านนักเรียนและอันดับสุดท้ายด้านสภาพแวดล้อม 2) เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ตามขนาดโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยโรงเรียนขนาดเล็ก มีระดับปัญหาการจัดการศึกษา

แบบเรียนร่วมต่างกับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่สภาพแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม เป็นรูปแบบการเรียน เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่เหมาะสม ที่ให้โอกาสเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าร่วมเรียนรู้ พัฒนาตนเอง เพื่อให้อยู่ร่วมในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ในสถานศึกษาจะดำเนินการได้บรรลุตามนโยบายนั้น จะต้องมีการวิจัยและความร่วมมือจากบุคลากรของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสนับสนุนส่งเสริม การจัดเตรียมบุคลากร อบรมครู การเตรียมนักเรียนที่เข้าเรียนร่วม ตลอดจนการจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพและสามารถพัฒนาตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ทำให้การดำเนินการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในโรงเรียนมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของโรงเรียน เพื่อนำเป็นข้อมูลในการวางแผน พัฒนา การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ใน 4 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ